

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 20

ASIA: _____

Lisboassa olevan lähetystön raportti n:o 1.

Asiakäsittaja Winkelmann

4/1 1937

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Lisboassa 4 päivänä tammikuuta 1937.

No. 42/8

Ulkoasiainministeriölle.

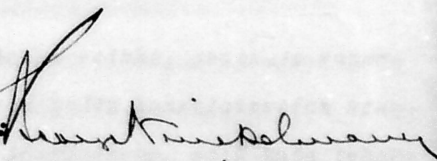
1 / 170 Val. S -37.

9/1-37

5 C 20

Täten on minulla kunnia myötäilittää kuu-
tena kappaleena Lisboan lähetystön raportti No. 1 koskeva
Espanjan kansalaissodan viimeaikaisista
kehitystä.

Asiainhoitaja:

Lisboa- SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 1/1937

Lisboa ssa 4 p:nä tammi kuuta 19 37.

1/170 Pal 3 37.

Asia: Espanjan kansalaissodan

9/1-37

viimeaikainen kehitys.

5 Cno

Kahden viikon kuluttua on Espanjan sisällissota jatkunut puoli vuotta, mutta nykytilannetta tarkkailtaessa on valittaan todettava, ettei tällä hetkellä ole mitään toiveita sen pikaisesta päättymisestä.

Olen katsonut aiheetta olevan puolivuotiskauden läheisyydessä luoda silmäys niihin tärkeimpiin tapahtumiin, jotka viime aikoina ovat vaikuttaneet asioiden kehitykseen ja painaneet siihen leimansa.

Tällöin pistää kohta silmiin se seikka, josta jo raporttissani v.k. 5 p:ltä mainitsin, nimittäin kansalaissodan kansainvälistyminen. Tästä on ollut seurauksena, että kuta tehokkaammaksi ulkomaalainen osallistuminen siihen on käynyt, sitä toisarvoisemman merkityksen on itse Espanjan kansalaissota saamassa sen taistelun rinnalla, jota Espanjan kamaralla käydään niiden kahden päivävastaisen maailmankatsomuksen välillä, joita kansalaissotaan osallistuvat ulkopuoliset voimat edustavat. Samasta syystä ovat espanjalaisten itsensä mahdollisuudet vaikuttaa asioiden ratkaisuun yhä vähenneet ja nyttemmin voidaan sanoa tilanteen olevan kehittyneessä jopa siihen, että määräämisvalta sotatoimifinkin nähden on luisumassa espanjalaisilta

JAKELUOHJE: Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ulkomaalaisten käsiin. Rintamalla ja Ranskan lehdissä on
kannalla Rintamalta tänne saapuneet henkilöt ja tärkeitä asiain-
tuntijat tietävät kertoa, että Madridin 80.000 puolustajasta
jo nyt ainakin 25 % on ulkomaalaisia ja että tämä lukumäärä on
yhtämittaa kasvumassa. Näistä ovat lukuisimpia ranskalaiset ja
venäläiset vapaaehtoisryhmät, mutta myös italialaisia (ryhmä
Garibaldi), saksalaisia (ryhmä Thaelmann) sekä belgialaisia ja
tšekkoslovakialaisia kommunisteja on lukuisasti mukana. Etu-
maisilla linjoilla tavataan suurimmaksi osaksi ulkomaalaisia,
kun taas espanjalaisen miliisin osalle jää ensisijaisesti rin-
tamantakainen palvelus, poliittisten vastustajien vangitseminen
ja vartiointi sekä järjestyksen ylläpitäminen pääkaupungissa,
jos mistään järjestyksestä nyky-Madridissa yleensä voidaan
puhua. Edelläesitettyistä seikoista johtuu joskus
Kun sitäpaitsi ei ainoastaan Madridin puolustuksen ylin
johto, vaan myös teknillisten joukko-osastojen upseeristo miltei
yksinomaan on kokoonpantu ulkomaalaisista sekä kun niin hyvin
maanrajan yli Ranskasta kuin venäläisillä laivoilla meritse-
lakkaamatta virtaa sotatarpeita Espanjaan, voidaan hyvällä syyl-
lä katsoa Espanjan sisällissodan saaneen kansainvälisen leiman.
Myös toisella eli kansallisten puolella ovat osittain
huomattavissa samat ilmiöt, joskaan ei aivan yhtä räikeässä
muodossa. Tälläkin puolen käytetään eturintamassa miltei yksin-
omaan marokkolaisia tai muukalaislegionaan kuuluvia joukko-os-
toja sekä saksalaisia ja italialaisia vapaaehtoisia. Tämä joh-
tune siinä että kansallisten vapaaehtoisjoukot, lähinnä
karlistit ja Espanjan falangin jäsenet, ovat osottautuneet ver-
rattain kykenemättömiksi aktiivisiin sotatoimiin.

Onko, kuten Englannin ja Ranskan lehdistössä väitetään, kansallisten avuksi saapunut myös kokonaisia saksalaisia joukko-osastoja (kerrotaan 12.000 saksalaisesta, jotka täysine varusteineen olisivat astuneet maihin Cadizissa) siitä ei täällä ole saatavissa varmoja tietoja, mutta ainakin lukumäärä tuntuu vähemmän uskottavalta. Sitävastoin ei liene epäilyksiä siitä, etteivätkö kansalliset jatkuvasti saisi sotatarpeita Saksasta ja Italiasta, minkä jo todistaa heidän aktiivisuutensa etenkin lentoaseen alalla, joka heiltä kapinan puhjetessa kokonaan puuttui. Niinikään väitetään täällä, että Saksan asiantuntija Salamancassa, kenraali Faupel esikuntineen olisi se ylin instanssi, jonka hyödynsyttyä kaikki kansallisten tärkeämmät sotatoimet ovat alistettavat.

Edelläesitettyistä seikoista johtuu (osaksi ovat huonot sääsuhteet myös olleet vaikuttamassa siihen) että kansallisten joukkojen eteneminen näyttää kokonaan pysähtyneen Madridin edustalle, koska se vastarinta, jota, kiitos ulkomaalaisen osallistumisen, nyt tarjotaan, on osottautunut heille ylivoimaiseksi. Joskin sisällissodalla täällä hetkellä on jossakin määrin asemasodan luonne, pelätään täällä, jossa tähän asti on vallinnut mitä ruusunhohteisin optimismi, että kansalliset joukot ennen pitkää ovat pakoitettut peräytymään Madridin edustalta aina Talavera de la Reinaan saakka turvatakseen selkäpuolensa. Vaikka näin ei tulisikaan tapahtumaan, on yleinen käsitys täällä ulkovaltojen sotilasasiamiesten keskuudessa se, että kansalliset ilman huomattavia lisäjoukkoja eivät kykene edellyttäen tietenkin, että puolustus oli kunnollisesti organisoitu, mutta että hänen tietämyksensä mukaan Francon joukot Madridin edustalla, joiden toimintaa kuitenkin helpotti puolustajien keskuudessa vallitseva elintarvepula, tuskin ylittivät 40.000 miestä.

1)
valloittamaan Madridia.

Toinen viime aikoina melkoista huomiota osakseen saanut tapahtuma oli Valencian hallituksen kääntyminen kansainliiton neuvoston puoleen paktin 11 art. nojalla. Ainakin täällä on vallalla se käsitys, ettei tästä vetoamisesta odotettukaan mitään positiivisia tuloksia, vaan että sen tarkoituksena oli kiinnittää maailman demokratiojen huomio tilanteeseen saadaksesen heidän puoleltaan jatkuvaa moraalista ja aineellista tukea.

Ottaen huomioon, miten se konflikti syntyi, joka sittemmin johti kansalaissodan puhkeamiseen, pidettiin täällä jonkun verran outona, että neuvosto katsoi voivansa soveltaa 11 art. nyt k.o. tapaukseen.

Kuten muistettaneen muodostettiin Espanjassa helmikuun vaaleja varten kansanrintama, joka ulottui vasemmistoporvareista aina syndikalisteihin ja anarkisteihin saakka. Kansanrintamaa varten laadittu ohjelma, joka oli verrattain maltillinen, joskin siinä luvattiin perinpohjaisia uudistuksia sosiaalisen lainsäädännön alalla sekä täydellinen maareformi, muodostui kuitenkin ennen pitkää käytännössä merkityksettömäksi, koska äärimäisyysaineukset vaativat luvattujen uudistusten toteuttamista viipymättä, eivätkä tahtoneet odottaa niiden voimaansaattamista laillisessa järjestyksessä, vaikkakin

1)

Erään suurvallan sotilasasiamies sanoi minulle, ettei Madridin kokoisen kaupungin valtaaminen ollut mahdollinen, ellei hyökkääjillä ollut käytettävissä vähintään 100.000 miestä, edellyttäen tietenkin, että puolustus oli kunnollisesti organisoitu, mutta että hänen tietämyksensä mukaan Francon joukot Madridin edustalla, joiden toimintaa kuitenkin helpotti puolustajien keskuudessa vallitseva elintarvepula, tuskin ylittivät 40.000 miestä.

heillä oli varma enemmistö cortesissa. Antaakseen enemmän pontta vaatimuksilleen ottivat he omavaltaisesti haltuunsa useita suurtiloja ja ryhtyivät niitä viljelemään, joka useissa tapauksissa johti aseellisiin yhteenottoihin. Niinkään olivat lukeuttomat lakot omiaan kiihdyttämään mielialaa maassa aiheuttaen levottomuuden tunteen laajoissa kansalaispiireissä. Tarkoituksessa saada järjestys palautetuksi kävi eräs sotilaslähetystö vastavallattun presidentin luona tarjoamassa hänelle sotaväen myötävaikutusta. Presidentti Azaña, joka ei voinut väittää vääräksi lähetystön esittämää synkkää tilannekuvausta, ilmoitti, ettei hallitus tulisi sallimaan epäjärjestysten jatkumista sekä että sillä myös oli käytettävissä riittävästi poliisijoukkoja rauhallisten olojen palauttamiseksi. Tähän vastaukseen ilmoitti sotilaslähetystö toistaiseksi tyytyvänsä. Koska tilanne ei kuitenkaan osottanut mitään paranemisen merkkejä ja kun väkivallanteot laajalla maaseudulla kävivät yhä lukuisimmiksi, ryhtyivät hallituksen vastustajat valmistautumaan suoraan toimintaan. Useihin oikeistolaisiin kohdistuneet väkivaltaisudet ja viimeksi oikeistojohtajan, ent. ministerin Calvo Sotelon murha oli se pisara, joka lopullisesti aiheutti sotilaskapinan puhkeamisen kenraali Francon johdolla ensin Marokossa, josta se sittemmin levisi Espanjan mantereelle.

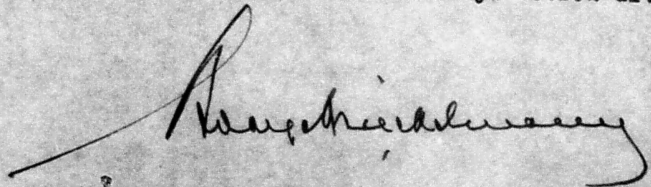
On myös otettava huomioon, ettei kapinallikkeen takana ollut yksinomaan mikään kenraalien juntta, vaan että sille antoivat kannatuksensa ja sitä tukivat noin kolmas osa cortesin jäsenistä ja heidän valitsijansa.

Konfliktin syntyminen ja kehitys oli siis puhtaasti sisäistä luonnetta ja koska kansainliiton pakti ei myöskään sallii puuttumista jäsenvaltioiden sisäisiin asioihin, ei neuvostolla ollut muuta mahdollisuutta kuin rajoittua plateointiseen toteamiseen puuttumattomuuden suotavuudesta toisen valtion sisäisiin asioihin. Että konflikti nyttemmin, kuten edellä on kerrottu, on saanut laajemman kantavuuden ja on muuttumassa kansainväliseksi, ei myöskään muuta itse asiaa, sillä toistaiseksi ei mitään irtisanomisista puuttumattomuussopimuksesta ole tapahtunut ja se avustus, joka taisteleville puolille annetaan, tapahtuu yksipuolisten järjestöjen välityksellä.

Toinen asia, johon ulkoministeri del Vayokin Genevissä viittasi, on se, että koko puuttumattomuussopimus on muodostunut täydelliseksi narripeliksi sekä että sen rikkominen on käynyt aivan järjestelmälliseksi. Lontoon kontrollikomitea on kuluttanut aikansa hedelmättömään sanasotaan ja toistensa syytelymiseen. Olisihan komitealle jo alusta saakka pitänyt olla ilmeistä, ettei pelkkä sopimus ollut riittävä estäkkeen ulkopuolista puuttumasta Espanjan asioihin, vaan että siihen tarvittaisiin efektiivinen kontrolli, jotta puuttumattomuutta toden teolla noudatettaisiin. Vaikka koko maailma on ollut jo kuukausimääriä tietoinen siitä, että kumpaakin sotaakäyvää puolta avustettiin ulkoapäin sotatarvikkeilla, ei vieläkään ole saatu aikaan niitä kontrollimääryksiä, jotka olisivat olleet välttämättömän tarpeellisia sopimuksen efektiivisöimiseksi. Ja vaikka viime elokuusta lähtien on Espanjaan virrannut vapaaehtoisia kumpaisellekin puolelle, on komiteassa vasta aivan

viime aikoina otettu esille kysymys tarpeellisista ehkäisytoimenpiteistä tässä suhteessa. Onhan aivan ilmeistä, että vapaaehtoisten rekrytoimisen julkinen salliminen ^{toisen} Valtion alueella, kuten eräissä maissa on tapahtunut, ja jonka kieltämistä Italia jo viime elokuussa ehdotti, vaikkei sitä otettu kuuleviin korviin niiden valtioiden puolelta, jota sitä nyt lähinnä ajavat, ei ainoastaan ole ristiriidassa kansainvälisen oikeuden periaatteiden kanssa, vaan myöskin sisältää sekaantumisen toisen valtion sisäisiin asioihin, joka ei ole sopusoinnussa puuttumattomuuskäsitteen kanssa, sellaisena kuin se ilmenee puuttumattomuussopimuksessa. Täällä kuulee usein lausuttavan, että jos puuttumattomuussopimuksen kontrollikomitea olisi alusta pitäen oikein ymmärtänyt asemansa, olisi Espanjan kansalaisesta jo kuulunut historiaan.

Tällaista taustaa vastaan käsitteä, kuinka pieniä toteutumismahdollisuuksia Englannin ja Ranskan viimeisellä aloitteella aselevon ja yleisen kansanäänestyksen toimeenpanemisesta Espanjassa on. Kuten tšekkiläisen ulkoministeriön kansliapäällikkö, suurlähettiläs Sampayo minulle huomautti ja kuten Portugalin vastauksestakin kävi ilmi, ei tuollaisella suunnitelmalla ole reaalista pohjaa, sillä niille voimille, jotka nykyään kamppailevat keskenään Espanjassa, ei siellä ole samanaikuaista sijaa, vaan on toisen hallittava ja toisen alistuttava.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 20

ASIA: _____

Lisboassa olevan lähetystön raportti n:o 2.

Asiainhoitaja Winckelmann

12/1 1937

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Lisboassa 13 päivänä tammikuuta 1937.

No. 56/13.

2 / 170 Sal. 8-37

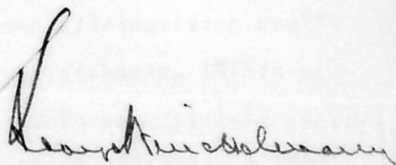
1841-37
Ulkoasiainministeriölle,

5 C 20

Täten on minulla kunnia myötäilittää kuutena kappaleena Lisboan lähetystön raportti No. 2 keskeua

Saksaa ja Portugalin siirtomaita.

Asiainhoitaja:

Lisboa

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 2/1937.

Lisboa ssa 13 p:nä tammi kuuta 19 37.

2/170 Sal. 8 -37.

1871-37

Asia: Saksa ja Portugalin siirto-
maat.

5 C 20

Olin tuonnottain tilaisuudessa keskustelemaan Saksan
tökölläisen lähettilään kanssa siirtomaakysymyksestä ja lähin-
nä niistä huhuista, joita Euroopan lehdistössä on näkynyt
Saksan oikeista Portugalin siirtomaihin, lähinnä Angolaan.
Lähettiläs totesi tällöin, ettei ollut mitään epäilyksiä sii-
tä, etteikö Saksa olisi huutavassa raaka-ainesten tarpeessa
sekä että tämän tarpeen tyydyttäminen siirtomaitten avulla
muodosti oleellisen osan Hitlerin politiikassa. Näihin pyr-
kimyksiin ei kuitenkaan liittynyt mitään suunnitelmia Portu-
galin siirtomaihin nähden, mistä seikasta tökölläinen ulko-
asiainministeriö myös oli tietoinen, joten keskusteltaessa
mahdollisen demontian julkaisemisesta oli tultu siihen tulok-
seen, ettei sellainen kannattaisi.

Lähettiläs huomautti vielä, että kun Saksan siirtomaa-
ja siihen liittyvä raaka-ainekysymys aikanaan tulisi aktuaa-
liseksi, jota ei ajan mittaan voitaisi välttää, tulee se
esille siinä muodossa, että Saksa virittäköysymyksen entisten
siirtomaittensa palauttamisesta muodossa tai toisessa. Kun
tämän johdosta huomautin Le Temps'issa äskettäin julkaistus-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

ta artikkelista, jossa vakuuttavasti todistetaan, kuinka vähäisessä määrin entiset siirtomaat olivat voineet tyydyttää Saksan raaka-ainetarpeita ja kuinka mitättömän vähän saksalaisia oli niihin asutustarpeuksissa siirtynyt, lausui lähettiläs, että mainitut numerot kyllä pitivät paikkansa, mutta että silloisia oloja ei voitaisi verrata nykyoloihin. Kuluneen 20 vuoden aikana olivat nimittäin olet kaikilla aloilla, eikä vähintään teknillisellä, kehittyneet niin huomattavasti, että Saksalla nyt olisi paljon suuremmat mahdollisuudet kuin aikaisemmin eksploatoida mainittuja alueita ja siten tyydyttää raaka-ainetarpeensa.

Tässä yhteydessä voitaneen mainita, että, mikäli minulle on kerrottu, oli Saksan ulkoasiainministeriön salaisen arkiston asiakirjoja noin 10 vuotta sitten julkaistaessa, tavattu asiakirja, josta kävi ilmi, että alkupuolella 1914 oli Saksan aloitteesta käyty keskusteluja Saksan ja Englannin välillä Portugalin siirtomaiden jakamisesta, mutta että kysymys kuitenkin raukesi väliintulleen maailmansodan johdosta. Kun mainittu asiakirja tuli täällä tunnetuksi, herätti se tavatonta suuttumusta Saksaa kohtaan, joten Saksan silloinen asianshoitaja, mikäli hän minulle on kertonut, tunsi olonsa täällä pitkän aikaa varsin tukalaksi.

Kare, alkuperäinen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 20

ASIA:

Lisboan-lähetysten raportti n:o 3

Asiainhoitaja Winckelmann

22/1 1937

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Lisboassa 22 päivänä tammikuuta 1937.

No. 73/20.

3 170 Pal. 37	
26/1-37	-1
5	Clas

Ulkoasiainministeriölle,

Täten on minulla kunnia myötäilittää kuutena kappaleena Lisboan lähetystön raportti No. 3 koskeva

Portugalin suhtautumista Espanjan kansalaissootaan.

Astainhottaja:

Arvoisa

Lisboa SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

Lisboa ssa 22 p:nä tammi kuuta 19 37.

Asia: Portugalin suhtautuminen

Espanjan kansalaissetaan.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
26/1-37	27
HYVINKÄ	OSASTO
5	C20

Niiden keskustelujen johdosta, joita Ministeri Holmalla on ollut *Le Matin*'in yleissihteerin, herra Marcel Knechtin kanssa ja joita hän on selostanut raporttiryhmässään "Tilanne vuoden vaihteessa", olen saanut aiheen oikeista eräitä otsikkeasiassa ilmenneitä väärinkäsityksiä.

Niin huomattava journalisti kuin herra Knecht voikin olla, tuntuu siltä kuin Portugalin ulkopolitiikka ei kuuluisi hänen eriksisalaansa. Herra Knecht on m.m. ministeri Holmalle maininnut, että Portugalin ulkopolitiikassa on tapahtunut käännös siinä mielessä, ettei Salazar enää ottaisi ohjeita Lontoosta vaan Berliinistä ja Roomasta. Tosin herra Knecht ei ole esittänyt ainoatakaan tosiseikkaa väitteensä tueksi, mikä johtuu siitä, ettei sellaisia ole olemassakaan. En nimittäin voi vakavassa mielessä ottaa herra Knechtin väitettä, että saksalainen "leima" Azoreilla olisi yhä selvemmin huomattavissa. Jos näin olisikin, eihän se merkitsisi yhtään mitään itse pääasialle.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Olen useissa aikaisemmissa raporteissani selostanut Portugalin suhtautumista Espanjan kansalaissotaan ja sitä asennetta, jonka Portugalin jo olosuhteiden pakosta on otettava siihen. Kuten koko maailma tietää, riippuu tämä asenne lähinnä itsesäilytysvaistosta, koska kommunismin valtaantäisy Espanjassa kiistämättä olisi Portugalin tuho.¹⁾ Mutta tästä asenteesta ohjeiden ottamiseen vierailta valloilta, kuten herra Knecht väittää, on pitkä askel. Se, joka vähänkin tuntee Salazarin ta/i on vaivautunut edes pintapuolisesti seuraamaan hänen sisä- ja ulkopolitiikkaansa viimeisen kymmenen vuoden aikana, tietää, että herra Knecht'in väite on täydellinen absurditeetti, joka ei ansaitse mitään huomiota. Olen, viimeksi muutamia viikkoja sitten, ollut tilaisuudessa seikkaperäisesti keskustelemaan Salazarin kanssa Portugalin ja Espanjan välisistä suhteista sekä Portugalia Espanjasta käsin jo ennen kansalaissotaa uhanneesta kommunistivaarasta ja näiden keskustelujen perusteella katson voivani ilman mitään varauksia vakuuttaa, ettei Salazar'in tapaista voimaihmistä hevilleä taiuteta seuraamaan mitään ulkopuolelta tulevia ohjeita.

Että Portugali annoisista ajoista on ollut vississä, lähinnä taloudellisessa, riippuvaisuussuhteessa Englantiin, jota

1)

Kuinka täällä kytee pinnan alla esottavat myös ne pommitta-
taattit, jotka samanaikuisesti viime yönä kohdistettiin useita
julkisia rakennuksia vastaan (opetusministeriö, yleisradio, Es-
panjan konsulaatti, johon Francen epävirallinen edustus on
sijoitettu y.m.) aikaansaaden suuria aineellisia vahinkoja. Si-
säministeri on ilmoittanut ulkomaisten ja kotimaisten kommu-
nistien olevan niiden takana.

jota riippuvaisuussuhdetta Englannin puolelta aina on hoidettu mitä suurimmalla hienotunteisuudella, ei myöskään muuta itse asiaa, sillä Portugalin puolustautuminen kommunistivaaraa vastaan on myös Englannin intressissä. Myös se seikka, ettei Portugali samanaikaisesti Saksan ja Italian kanssa tunnustanut Francon hallitusta, eikä vieläkkään ole sitä tehnyt, on omiaan osottamaan herra Knecht'in väitteen ohjeiden ottamisesta Berliinistä ja Roomasta paikkansapitämättömyyden. Ja mitä sitten tulee kysymykseen sotaakäyvien puolien tähänastisesta avustamisesta, ei Portugalin aktiivisuus siinä suhteessa kansallisten hyväksi tietenkään ole lainkaan verrattavissa siihen valtavaan avustukseen eri muodoissa, jota lähinnä juuri Ranskasta on tullut Madridin resp. Valencian hallituksen hyväksi.¹⁾ Portugalista saatu avustus on koko ajan ollut melko vaatimatonta. Se on lähinnä rajoittunut (Portugalissa, kuten tunnettua, ei ole mitään aseteollisuutta) sotatarvikkeiden transitoinnin sallimiseen sekä osaksi myytyihin, mutta pääasiallisesti yleisillä keräyksillä hankituilla rahoilla lahjotettuihin elintarve- ja lääkeainemääriin, joten Portugali on tehokkaalla tavalla myötävaikuttanut elintarpepuolan ehkäisemiseksi Francon joukkojen keskuudessa. Ja mitä

1)

Täkkäläiset lehdet julkaisevat tänään l'Echo de Paris'sta otetut tiedot niistä määristä vapaaehtoisia ja sotatarpeita, jotka 21/12 1936 ja 9/1 1937 ovat ylittäneet Ranskan ja Espanjan välisen rajan, ilman että mitään virallista peruutusta asiassa olisi näkynyt.

lopuksi tulee Espanjassa tätä nykyä taisteleviin portugalilaisiin vapaaehtoisin, rajoittuu heidän lukumääränsä muutama sataan yhteensä kummallakin puolella.

Ei myöskään sitä tosiasiaa, että täällä nyt kerta kaikkiaan tunnetaan suurta myötätuntoa Espanjan kansallisia kohtaan ja toivotaan heidän suoriutuvan voittajina sisällissodassa, voida katsoa johtuvan minkäänlaisesta ulkopuolisesta yleisen mielipiteen muokkaamisesta, sillä eihän Portugali suinkaan ole ainoa maa, jossa ainakin valtava porvarillinen enemmistö toivoo samanlaisia tuloksia Espanjan sisällissodasta. Tällaisia maita tavataan m.m. myös Pohjolassa, ilman että kenenkään mieleen juolahtaisi vainuta siinä mitään ulkopuolista vaikutuksia.

x

x

x

Maailman lehdistössä on viime aikoina ollut paljon kohtaa siitä, onko Italia lähettämällä joukkoja Espanjaan rikkonut englantilais-italialaista gentlemansopimusta. Toiset väittävät Italian rikkoneen sopimuksen henkeä kohtaan, toiset taas sopimusta kirjaimellisesti rikotun, eräät väittävät taas että sopimuksen sekä henkeä että kirjainta on rikottu. Täällä ollaan siitä mieltä, ettei mitään rikkomista yhtä vähän sopimuksen henkeä kuin sen kirjaintakaan vastaan ole tapahtunut seuraavista syistä. Ne 12.000 miestä, jotka Italia on lähettänyt Cadiziin kolmessa 4.000 miehen erässä ja jotka nyt paraikaa johtavat offensiivua Malagan rintamalla, olivat jo kaikki saapuneet Cadiziin ennen sopimuksen allekirjoittamista. Olen tavannut erään neapolalaisen, joka oli läsnä Cadizin satamassa ja

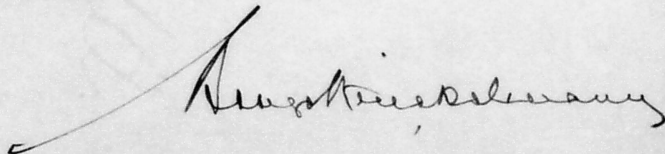
joka min silmin näki 4.000 italialaista nousevan maihin. Kun hän aikaisemmin oli suhtautunut skeptillisesti väitteisiin italialaisten joukkojen maihinnoususta Espanjassa, oli hän puhtaasti asian intressistä ryhtynyt sitä tutkimaan paikan päällä ja tällöin saanut tietää, että mainittu joukko-osaste oli kolmas ja viimeinen järjestyksessä. Tämä tapahtui joulukuun 28 p:nä, kun taas sopimus allekirjoitettiin tammikuun alkupäivinä. Kun tällaisella sopimuksella ei voine olla takautuvaa vaikutusta, ei siis, tšekkiläisen mielipiteen mukaan, ole olemassa mitään juriidista pohjaa väitteille sopimuksen rikkomisesta.

x

x

x

Tapasin tuonnottain Ranskan tšekkiläisen lähettilään Amé Leroy'n, joka minulle lausui suuren tyydytyksensä Herra Ulkoasiainministerin suunnitteleman Moskovan matkan johdosta. Hän ilmoitti myös aikovansa asettua kirjeelliseen yhteyteen Herra Ulkoasiainministerin kanssa, jonka hän Geneven ajoilta sanoi hyvin tuntevansa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 20

ASIA: _____

Lisboassa olevan lähetystön raportti n:o 4.

Asiainhoitaja Winckelman

1/2 1937

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Lisboassa 1 päivänä helmikuuta 1937.

No. 95/28.

4/170 Lab 3 37.

8/2-37

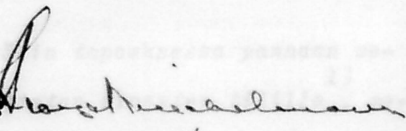
Ulkoastainministeriölle,

5 P20

Täten on minulla kunnia myötäliittää kuu-
tena kappaleena Lisboan lähetystön raportti No. 4 kos-
keva

Pommitentaatteja Lisboassa.

Astainhoittaja

Lisboa SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 4.

Lisboa ssa 1 p:nä helmi kuuta 19 37.

4 170 Sol 37.

Asia: Pommitentaatit Lisboassa.

8/2-37

5 C20

Viime viikolla täällä tapahtuneet useat pommitentaatit, joista aikanaan sähkötin Ministeriölle ja joista Suomen lehdistössäkin lienee ollut uutisia, ovat kuvaavia sille maanlaiselle työlle, jota täällä herkeämättä harjoitetaan, tarkoituksessa saada aikaan panikkimieliala, jota sitten voitaisiin käyttää hyväksi kommunististen tarkoitusten toteuttamiseksi.

Nämä pyyteet, jotka tässäkin tapauksessa pannaan venäläisten ja naapurimaan kommunististen aineiden tilille, ¹⁾ selittävät myös sen torjuvan asenteen, jonka Portugalit aina Espanjan vallankumouksesta lähtien on ottanut sikäläisiin vasemmistoinneksiin ja joka huipentui kolme vuotta sitten Espanjan vasemmistojohtajien joutuessa pahasti komprometoituiksi avunannosta aseiden toimittamiseen Portugalin vallankumouksellisille. Tällaisista pyrkimyksistä johtuu ^u myös, ettei täällä, kuten ulkoasiainministeri minulle vuosi sitten huomautti, ole hetkeäkään ajateltu Neuvosto-Venäjän tunnustamista, koska sen

1)

Todistuksena siitä mainitaan, että uutinen oli Valenciassa julkaistu kaksi tuntia ennen ensimmäisen atentaatin tapahtumista, tieto, jonka todenperäisyyttä en ole voinut kontrolloida.

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi _____ ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

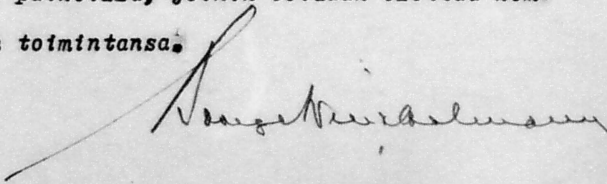
katsotaan olevan spiritus rector kaikissa hyökkäyksissä Portugalin laillista hallitusvaltaa ja yhteiskuntajärjestystä vastaan.

Tapahtuneiden atentaattien onnistuminen niiden koolaajuudessa olisi voinut johtaa mitä tuhoisimpiin seurauksiin. Etenkin olisivat Vacuum Oil Companyn Lisboan satamassa olevia tavattomia öljyvarastoja kohtaan heitetyt pommit, jotka onneksi eivät räjähtäneet, voineet muuttaa suuren osan kaupunkia tuhaksi. Tästä huolimatta ja joskin atentaatit herättivät visserin hermostuneen mielialan, ei minkäänlaista paniikkia syntynyt, riippuen tämä ehkä osaksi siitäkin, että lisboalaisten hermot jo ovat tottuneet monenlaisiin välikohtauksiin.

Viranomaisten tehokkaista ponnistuksista huolimatta ei toistaiseksi ole onnistuttu pääsemään rikollisten jäljille ja vaikka poliisiviranomaiset väittävät seuraavansa määrättyjä jälkiä, joiden he toivovat lähitulevaisuudessa johtavan positiivisiin tuloksiin, eivät he toiselta puolen kiellä, että suurin osa niistä 800 henkilöstä, jotka atentaattien yhteydessä pidätettiin kuulusteluja varten, on todistusten puutteessa asetettu vapaalle jalalle. Näiden henkilöiden joukossa oli myös tunnettuja espanjalaisia vasemmistoporvareita, m.m. ent. hallituksen jäseniä ja lähettiläitä, jotka täällä nyt ovat hakeneet turvapaikkaa. Antamassaan kommuniqueassa ei sisäministeri myöskään voinut todeta muuta kuin että oli päästy selville siitä että rikolliset olivat ulkomaalaisia kommunisteja, joilla oli ollut apunaan kotimaisia kommunistisia aineksia.

Tragisgillisin seikka atentaattien yhteydessä on kuitenkin se, että kommunistisella soluutuksella on todettu olevan paljon suuremmat mittasuhteet kuin oli ajateltu. Tätä osottaa sekin seikka, että rikollisten onnistui keskellä virka-aikaa sijoittaa pommit kahteen ministeriöön, joista toinen vieläpä oli sotaministeriö. Tähän ei löydetä muuta selitystä kuin että rikollisilla on ollut avustajia ministeriöiden virkamiesten keskuudessa, jotka nyt on otettu koville. Myös kerrotaan, että kommunistinen soluutus eräissä joukko-osastoissa olisi saavuttanut sellaiset mittasuhteet, että niiden hajoittamista ja miehistön siirtämisistä muihin joukko-osastoihin on suunniteltu.

Viime päivien tapahtumat ovat antaneet voimakkaan syynsä tällä jo pitkään aikaa valmistelun alaisena olleelle, meidän suojeluskuntalaitostamme muistuttavalle liikkeelle, joka myös nyttemmin portugalilaisen legioonan nimellä on asetuksella legalisoitu. Legioonan vahvuus on toistaiseksi vaan 12.000 miestä, mutta viime päivinä tapahtuneet värväykset ovat saaneet osakseen erinomaisen innostuneen vastaanoton, joten sen lukumäärän moninkertaisuus tuminen on odotettavissa. Jäsenyys legioonan, jonka organisointi on täysin sotilaallinen, on vapaaehtoinen ja palkaton ja saavat sen jäsenet valtiolta aseensa. Legioonaa onkin viime aikoina säännöllisesti käytetty vartiopalvelukseen sellaisilla paikoilla, joihin voidaan olettaa kommunistien kohdistavan toimintansa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 20

ASIA: _____

Lisboassa olevan lähetystön raportti n:o 5.

Ministeri Winckelmann

10/2 1937

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Lisboassa 10 päivänä helmikuuta 1937.

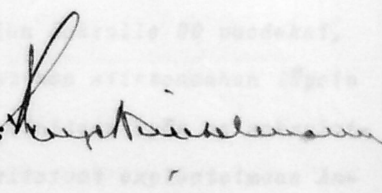
No. 138/35.

5 170 tal. S 27.
12/2-37
Ulkoastainministeriölle.

5 C20

Täten on minulla kunnia myöntää
kuutena kappaleena Lisboan lähetystön raportti No. 5/1937
koskeva

Siirtomaakysymystä ja Portugalia.

Asiainhoitaja:

Lisboa SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

Lisboa ssa 10 p:nä helmi kuuta 19 37.

5 170 Sal. 37.

Asia: Siirtomaakysymys ja Por-
tugali.

12/2-37

5 C20

Vaikkakin jo aikaisemmissa raporteissani olen koskellut otsikkokysymystä, lienee syytä siihen vielä kerran palata, lähinnä sen vuoksi että maailman lehdistössä Saksan siirtomaatarpeiden tyydyttämisestä puhuttaessa edelleenkin tavantakaa jauhetaan Portugalin siirtomaiden vastaista kohtaloa.

Viimeisin tässä suhteessa levitetty huhu on, että Portugalit suunnitteli vuokrata Angolan Saksalle 99 vuodeksi, säilyttämällä kuitenkin suvereniteettinsa siirtomaahan täysin koskemattomana. Samassa yhteydessä mainitaan myös ne saksalaiset toiminimet, m.m. Krupp, jotka tulisivat exploatoimaan Angolan luonnonrikkauksia.

Joskin Portugalin hallitus alati toistuvien siirtomaihinsa kohdistuvien huhujen johdosta on tähän mennessä tyytynyt siihen että tärkeämmillä paikkakunnilla oleville diplomaattisille edustajille on annettu toimeksi peruuttaa tuollaiset huhut, on nyttemmin kuitenkin katsottu välttämättömäksi ryhtyä tehokkaampiin keinoihin, jotta nuo huhut kerta kaikkiaan saataisiin tapetuiksi. Tässä tarkoituksessa on pää-, ulkoasiain sota- ja valtiovarainministeri Salazar katsonut aihetta olevan

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

hallituksen nimessä julkaista virallinen peruutus jälleen uusiintuneiden huhujen johdosta.

Tässä peruutuksessa, jonka sävy on verrattain ylimielinen ja jossa annetaan eräitä ilkeitä letkauksia Englannin lehdistölle, jossa huhut viimeksi ovat julkaistut, huomautetaan mainitun lehdistön tosin todenneen tiedon Angolan myynnistä Saksalle tulleen peruutetuksi, mutta koska tuollaista peruu- tusta ei ole kuulunut Angolan vuokraamisesta Saksalle, voivat siitä levitettyt tiedot olla hucnon arvoisia. Samalla kuin Sa- lazar ilmoittaa, ettei Portugalin hallitus ole tietoinen mis- tään tuollaisesta vuokrasopimuksesta, lausuu hän, että liian tiheät peruutukset eivät ainoastaan ole Portugalin arvoa alen- tavia, vaan myöskin turhia, sillä jos nyt Angolan vuokraaminen Saksalle 99 vuodeksi peruutetaan, voi lehdistö siihen vastata, ettei sen vuokraamista 98 vuodeksi 11 kuukaudeksi ole peruutet- tu, jonka vuoksi asian täytyy olla niin. Selostettuaan laajasti nykyisiä kauppasuhteita Saksan ja Portugalin välillä, jotka ei- vät voisi kauan jatkua semmoisinaan, koska kauppataseen aktii- visuus Saksan hyväksi oli kasvamassa liian suureksi, totesi Sa- lazar, että Portugalin maantieteellinen asema Pyreneitten nie- mimaalla, sen poliittinen ja moraalinen suhtautuminen kommunis- miin sekä sen kateutta herättävät laajat siirtomaat, olivat teh- neet sen epämuikavaksi eräille piireille, jotka eivät lakanneet esittämästä kaikenlaisia syytöksiä Portugalia vastaan, järjes- tämäästä laivastokapinoita ja pommitentteja sekä levittämästä

Portugalin siirtomaihin kohdistuvia perättömiä huhuja. Tällais-
ten hämääperäisten piirien toimintaa edesauttavat arvossapi-
detytkin sanomalehdet antamalla levikkiä tuollaisille huhuille.
Solazar lopetti puheensa seuraavin selvin ja rohkein sanoin:
»Näille piireille minä vastaan, kaikki tuo on hyödytöntä, me
emme tule myymään, emme luovuttamaan, emme vuokraamaan, emmekä
jakamaan siirtomaitamme. Meidän perustuslakimme eivät sitä
sallisi, mutta, kirjoitetun lain puutteessakin, ei kansallinen
itsetuntomme sellaista sallisi.» Tämän julkilausuman on tärkeä-
lläinen lakiasäätävä kansalliskokous, joka paraikaa on koolla,
yksimielisesti hyväksynyt.

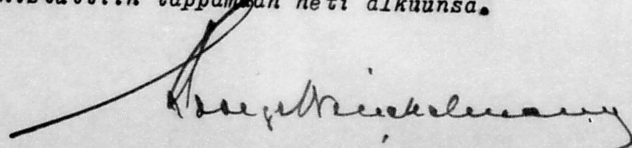
Tätä perutusta tukee toiselta puolen Hitlerin vii-
meinen puhe, jossa hän käytettävissäni olevan ranskalaisen
käännöksen mukaan tosin sanoo siirtomaista puhuessaan: »Notre
demande de colonies s'élevera-t-elle toujours comme une re-
vendication toute naturelle dans notre pays à la population si-
dense», mutta hän jatkaa: »l'Allemagne ne demande pas de colo-
nies aux pays qui ne lui en ont pas pris». Tämä on myös täysin
sopuoinnussa sen kanssa, mitä Saksan tärkeellinen lähettiläs
on minulle kertonut Saksan aikomuksista siirtomaakysymyksessä
ja josta aikaisemmin olen Ministeriölle tiedoittanut.

Tässä yhteydessä mainittakoon Englannin ent. Lisboan
suurlähettilään, sir Claud Russelin Times'issa julkaisema kirje,
jossa hän ehdottaa^{sellaista} ratkaisua siirtomaakysymykseen, että Eng-
lanti luovuttaisi Saksalle osan Itä-Nigeriasta, Ranska osan
Kamerunista, Belgia osan Kongosta ja Portugali osan Angolasta.

Ehdotus, mikäli se koskee Portugalin osuutta siihen, on täällä herättänyt suurta mielipahaa. Siitä sanotaan, että jos se olisi rajoittunut niihin maihin, jotka maailmansodassa hyötyivät Saksan kustannuksella, olisi se vielä ollut käsitettäviissä, mutta nykyisessä muodossaan on se lähinnä leimattava joutilaan miehen haaveiluiksi, miehen, joka on osottanut, ettei hän ambassadööri-kautenaan täällä ~~ole~~ lainkaan perehtynyt tälläisiin oloihin.

Olen ollut tilaisuudessa keskustelemaan näistä asioista myös portugalilaisten kanssa. He väittävät Englannissa olevan vaikutusvaltaisia piirejä, jotka katsovat, että Portugalin olisi myötävaiikutettava siirtomaakysymyksen ratkaisuun ainakin myöntämällä saksalaisille konsessioita Angolassa. Täällä tätä katsantokantaa ei ^{kuitenkaan} ~~lainkaan~~ käsitetä, koska Angolan suurimmat luonnonrikkaudet m.m. kulta- ja timanttikaivokset tätä nykyä ovat englantilaisten itsensä exploatoimia, joten heille ei pitäisi olla mieluista saada sinne saksalaisia kilpailijoita.

Olisi toivottavaa, että edelläviitattut arvovaltaiset peruutukset vaikuttaisivat siihen suuntaan, että Portugalin siirtomaihin kohdistetut huhut, jotka, kaikesta huolimatta, täällä ovat herättäneet paljon hermostuneisuutta, saataisiin lopullisesti talletetuiksi yhtä nopeasti kuin äsken tapahtui Ranskan alivaltiosuhteeri Vienot'in järjestämään hälyytyykseen nähden saksalaisesta soluutuksesta Espanjan Marokossa, joka arvovaltaisten henkilöiden väliintulon kautta onnistuttiin tappamaan heti alkuunsa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 20

ASIA: _____

Lisboassa olevan lähetystön raportti n:o 6.

Siainhoitaja Winkelmann

17/2 1937.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Lisboassa 17 pätävänä helmikuuta 1937.

No. 143/37.

6/170 Tel. 8 37.

19/2-37

3

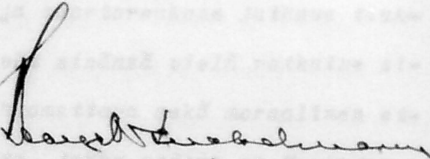
Ulkoasiainministeriölle.

5

C20

Täten on minulla kunnia myötäliittää kuutena kappaleena Lisboan lähetystön raportti No. 6/1937 koskeva

Viimeisiä tapahtumia Espanjassa.

Asiainhoitaja:

JAKAJA

Postilinen.

JAKAJA

Tuottaja

Tuottaja ja toimittaja

2. painoskappaleita

2. painoskappaleita, jotka on tarkoitettu lähettämiseksi

Lisboa-

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 6.

Lisboa ssa 17 p:nä helmi kuuta 19 37.

6/170 Pal. 8 37.

Asia: Viimeiset tapahtumat Espanjassa.

ULKOASIAIN		
19/2 - 37	33	
	OSASTO	ASIA
5	C20	

Espanjan viimeiset tapahtumat antavat aiheutta oletta-
mukseen, että sisällissota kansallisten voittolla on ehkä lähem-
pänä päättymistään kuin mitä vielä muutama viikko sitten voi-
tiin odottaa.

Joskaan Malagan valloitus ja saartorenkään jatkuva tiuk-
keneminen Madridin ympärillä, eivät sinänsä vielä ratkaise si-
sällissotaa, on niillä kuitenkin huomattava sekä moraalinen et-
tä strateginen merkitys. Malagasta, jonka satama on Espanjan
etelärannikon suurin ja varustettu parhaimmilla teknillisillä
apuneuvoilla saavat kansalliset ei ainoastaan laivastotukikohdan
hyökkäyksilleen Almeriaa, Alicantea, Cartagenaa ja itse halli-
tuksen päämajaa Valenciaa vastaan, vaan heille avautuu myös toi-
nen suora ja nopea kulkuyhteys Espanjan Marokkoon. Sitäpaitsi
helpottaa Malagan valloitus myös kansallisten etelärintaman
muonitusta ulkoapäin. Poliittisesti on Malagan menetys tappio
Moskovalle, sillä Malaga on aina edustanut puhdasta kommunismia,
ollen ainoa tärkeämpi kaupunki Espanjassa, jossa Moskovalle niin
paljon harmia tuottanut anarkistinen ja syndikalistinen vaikutus
ei ole saavuttanut minkäänlaista jalansijaa.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

Täällä arvellaan, että lähimpänä seurauksena Malagan ja piakkoin tapahtuvan Almerian valtauksesta tulee olemaan hallituksen siirtyminen Valenciasta Barcelonaan.

Myös Madridin saartorenkään jatkuva tiukkeneminen ja ennen kaikkea Madridin ja Valencian välisen valtatie katkaiseminen, voi piakkoin käyää kohtalokkaaksi pääkaupungin puolustajille. Niistä kahdeksasta tiestä, jotka yhdistävät Madridin maankuntaan, on hallituksen joukoille kansallisten viimeisen etenemisen jälkeen ainoastaan yksi tie enää avoinna, joka sekään ei ole mikään valtatie, ollen kapea ja mutkikas sekä verrattain huonossa kunnossa. Elintarpeiden ja polttoaineen hankkiminen Madridin, kaikista evakuoimisyrityksistä huolimatta, edelleenkin miljoonamääräiselle väestölle sekä 100.000 rintamasotilaille käynee ennen pitkää mahdottomaksi, joten ei jääne muuta mahdollisuutta kuin luopua pääkaupungin puolustamisesta ja vetäytyä takaisin uusiin aseisiin.

Mikäli aivan viime päivinä Madridista saapuneet henkilöt ovat minulle kertoneet on elintarvepula siellä hyvin vakava. Ainoat ruokatarpeet, joita vielä on varastossa, ovat jauhot ja riisi, mutta koska polttoaineiden saanti on erinomaisen tiukassa ja koska kaikki mitä irti saadaan lähetetään rintamalle, ei niistä luovuteta siviiliväestölle ruuan valmistukseen muuta kuin murto-osa. Tästä onkin ollut seurauksena, että kaikki saatavissa oleva puutavara, kuten asuntojen ovet ja ikkunapielet ovat käytetyt polttoaineeksi ruuan valmistukseen.

Jättäessään Madridin arvellaan anarkistien ja syndi-

kalistien sytyttävään kaupunkiin tuleen, kuten tapahtui Irunisakin, jotta Francon tarkoitus, välttämällä liikaa pommitusta, säästää kaupunki, ei pääsisi toteutumaan.

Täällä pidetään selviöitä, ja olen sen kuullut aivan alkulähteistä, että kansallisten viimeiset saavutukset Espanjassa ovat ensisijaisesti italialaisten ansiota. Otaksumani raportisani No. 3, että Italia gentlemansopimuksen allekirjoittamisen jälkeen luopuisi lähettämästä joukkoja Espanjaan ei ole toteutunut, vaan jatkuu niiden kuljetus edelleenkin ja tulee se todennäköisesti jatkumaankin. Täkäläiset ovat nimittäin melko varmoja siitä, ettei Lontoon kontrollisuunnitelmat tule johtamaan mihinkään positiivisiin tuloksiin. Asiantuntijat väittävät, että italialaisten, joitten lukumäärä Espanjassa nykyään lienee noin 40.000 miestä, osallistuminen sotatoimiin oli kohta havaittavissa sodankäynnin muodustuessa enemmän ryhdikkääksi ja määrätietoiseksi sen sijaan että kansallisten aikaisemmat sotatoimet olivat enemmän tai vähemmän hapuilua. Espanjasta saapuneet henkilöt kertovat myös, että italialaisten motorisoidut joukko-osastot ovat varustetut tarpeilla, jotka täyttävät tekniikan kaikkein viimeisimmät saavutukset. M.m. käyttänevät he ohueita panssaripaitoja, jokin aivan uusi keksintö, joka myös lienee säästännyt heidät suuremmalta mieshukalta.

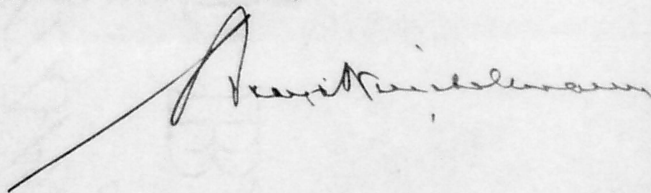
Samalla kuin siis täällä on todettu Italian yhä kiihtyvää aktiivisuus, on pantu merkille aivan päinvastainen ilmiö Saksaan nähden. Kun muistaa ne suurenmoiset eleet kaappauksineen ja ulttimaattuneineen, joilla saksalainen amiraali Espanjan ve-

sillä», kuten hän itseään nimitti, vielä muutamia viikkoja sitten esiintyi, ei voi olla kiinnittämättä huomiota siihen mielenkiinnottomuuteen, jota Saksa, kaikista merkeistä päättäen, nyttemmin osottaa Espanjan tapahtumiin nähden. Tämän ovat minulle vahvistaneet Burgosissa ja Salamancassa sekä myös rintamalla oleskelleet henkilöt, jotka väittävät, että siellä tuskin huomaa mitään saksalaista vaikutusta. Olisi tietysti liian rohkeata täältä päin ruveta selittämään tätä muuttunutta asennetta, joten tyydyn ainoastaan mainitsemaan kuulleeni kerrottavan, että Saksa ei tahtoisi liiaksi sekaantua Espanjan kysymykseen sen vuoksi että se ensisijaisesti oli Välimeren kysymys ja niinmuotoin lähinnä kuului Italian intressipiiriin sekä koska Saksa oli tietoinen siitä, että Italia yksinkin kykenisi hoitamaan sen Saksalle mieluisaan ratkaisuun. Toiselta puolen kuulee sanottavan, että Saksa, tarkoituksessa ylläpitää hyviä suhteita Englantiin, välttäisi aggressiivisempaa esiintymistä.

Mutta ei ainoastaan Saksan vaan myös Neuvosto-Venäjän asenteen todetaan täällä muuttuneen. Syyksi Neuvosto-Venäjän viime aikoina osottamaan passiivisuuteen eli laimenneeseen aktiivisuuteen mainitaan, että sen tähänastiset kokemukset Espanjan hallitusta avustaessaan eivät ole olleet erikoisen rohkaisevia, osaksi pitkän välimatkan tuottamien kuljetusvaikeuksien, osaksi kuljetuksia kohdanneiden menetysten vuoksi, jota paitsi luullaan Neuvosto-Venäjän nyttemmin tulleen siihen käsitukseen, että, vaikkakin avustusta jatkettaisiin, ei Francon voittoa voitaisi välttää, joten olisi viisaampaa ajoissa ve-

täytyä pois näyttämöiltä. On myös niitä, jotka sanovat, että kotoiset huolet estävät Neuvosto-Venäjästä omistamasta riittävästä huomiota Espanjalle.

Portugalin kielteinen vastaus puuttumattomuuskomitean ehdottamaan kontrollijärjestelmään on nyttemmin annettu. Vastaus on minulle suullisesti perusteltu siten, että ehdotetun kansainvälisen kontrollikomisioonin asettaminen Portugalin maan ja merirajalle olisi ei ainoastaan epäluottamuslause Portugalin viranomaisille, etteivät he täyttäisi velvollisuutensa, vaan vielä suvereeniteetin loukkaus. Kuuleman mukaan aikonee Englanti ehdottaa jotakin lievempää muotaa suunnitellulle kontrollille, jotta Portugali saataisiin siihen mukaan.

A handwritten signature in dark ink, appearing to be 'A. K. ...', is written over the bottom right portion of the typed text. The signature is fluid and somewhat stylized.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 20

ASIA: _____

Lisboassa olevan lähetystön raportti n:o 7.

Asiainhoitaja Winckelmann

5/3 1937

SUOMEN LÄHETYSTÖ *Portugal*

Lisboassa 5 päivänä maaliskuuta 1937.

No. 228/47.

7 170 Pal. & 57.

^{10/3-37}
Ulkoasiainministeriölle.

5 020

Täten on minulla kunnia myötäliittää kuutena kappaleena Lisboan lähetystön raportti No. 7/1937 koskeva

Portugalin ulkomaankauppaa tammi-marras-
kuussa 1936.

Asiainhoitaja: *Kaarle Kivimäki*

Lisboa- SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 7/1937.

Lisboa ssa 5 p:nä maalisk. kuuta 1937. 7/170 Sal. 5 37.

Asia: Portugalin ulkomaankauppa
tammimarraskuussa 1936.

10/3-37

5 C₂₀

Virallisten tilastotietojen mukaan on Portugalin ulkomaankaupan kehitys viime vuoden tammimarraskuussa muodostunut seuraavaksi:

Portugalin ulkomaankaupan kokonaistuonti- ja vienti tammimarraskuun aikana oli

	<u>1 9 3 5</u>	<u>1 9 3 6</u>
	<u>E s c u d o a</u>	
Tuonti	2.035.037,024	1.705.545,206
Vienti	<u>799.268,020</u>	<u>904.164,679</u>
Kauppataseen vajaus	<u>1.235.769,004</u>	<u>801.380,527</u>

Kauppataseen vajaus on k.o. aikana näinollen noin 434,0 miljoonaa Escudoa pienempi kuin vastaavana aikana vuonna 1935.

Vuoden 1936 tammimarraskuun tuonti ja vienti jakaantui tavararyhmittäin seuraavasti:

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

<u>TUONTI</u>	<u>Tammii-Marraskuu</u>		
	<u>1935</u>	<u>1936</u>	<u>Erotus</u>
Eläimet ja niiden tuotteet	4.191.080	4.736.983	+ 545.903
Raaka-aineet	915.380.193	823.647.646	-91.732.547
Tekstiilituotteet	104.984.643	86.030.524	-18.954.119
Ravintoaineet	312.503.286	294.111.055	-18.329.231
Koneet ja laitteet	472.789.103	282.528.106	-190.260.997
Muut tuotteet	225.188.719	214.490.892	-10.697.827
<u>Yhteensä Escudoa</u>	<u>2.035.037.024</u>	<u>1.705.545.206</u>	<u>-329.491.818</u>

<u>VIENNI</u>	<u>Tammii-Marraskuu</u>		
	<u>1935</u>	<u>1936</u>	<u>Erotus</u>
Eläimet ja niiden tuotteet	9.709.762	4.754.952	-4.954.810
Raaka-aineet	240.396.169	267.229.264	+ 26.833.095
Tekstiilituotteet	66.162.383	59.925.700	-6.236.683
Ravintoaineet	415.836.247	504.222.998	+ 88.386.751
Koneet ja laitteet	5.820.134	5.735.937	-84.197
Muut tuotteet	61.343.125	62.295.828	+ 952.703
<u>Yhteensä Escudoa</u>	<u>799.268.020</u>	<u>904.164.679</u>	<u>+ 104.896.659</u>

Kuten edelläolevasta selviää on viennin lisäys ravinto- ja raaka-aineryhmissä varsin huomattava, kun sitä vastoin tuonti melkein kaikissa tavaryhmissä on pienentynyt.

Portugalin virallinen ulkomaankauppatilasto mainitsee Suomesta tuodun v. 1936 tammii-marraskuun aikana m.m.

Paperia 892.102 kg.
Sahattua puutavaraa 5.590 m³
Vuotta 6.663 kg.

sekä sinne viedyn

Madeira-viiniä 8.197 decalitraa
Korkkia 40.631 kg.

A. K. Kumpulainen

HALBIENENPOSTI

G.M.A.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 20

ASIA: _____

Lisboassa olevan lähettylön raportti n:o 8.

Asiainhoitaja Hinckelmann

12/3 1937

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Lisboassa 13 p:nä maaliskuuta 1937.

No. 277/53.

KOASIAI

8 / 170 Pal. S 37.

22/3-37

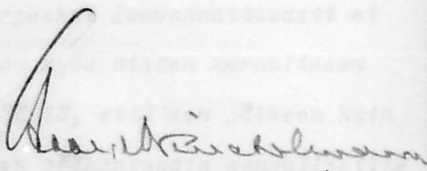
OSASTI

Ulkoasiainministeriölle.

5
C 20

Täten on minulla kunnia myönteisesti kuu-
tena kappaleena Lisboan lähetystön raportti No. 8/1937
koskeva

Espanjan sisällissodan jatkumista.

Asiainhoitaja:

Lisboa

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 6/1937

Lisboa ssa 13 p:nä maalisk. kuuta 19 37.

ULKOASIAINMI

8 / 170 S. L. S 37.

22/3-37

Asia: Espanjan sisällissodan
jatkuminen.

LEASIO
5 C20

Hintamalta tänne saapuneiden asiaintuntijoiden lausuntojen mukaan on Espanjan sisällissodan päättymisen jo selvästi näkyvissä. Tullaanko Madridin puolustuksesta luopumaan viikon tai kuukauden kuluttua, on vähemmästä merkityksestä. Tosiasia joka tapauksessa on, että ne puutteellaiset olosuhteet, joissa Madridia puolustavat joukot jo toista kuukautta ovat eläneet, ovat ehtineet vaikuttaa tarpeeksi lamaannuttavasti ei ainoastaan niiden iskuvalmiuteen vaan myös niiden moraaliseen tasoon. Tämän vuoksi arvellaankin täällä, että sen jälkeen kuin Madridin puolustusjoukot, luovuttaen pääkaupungin kansallisille ovat perääntyneet ainoastaan enää käytettävissä olevaa Kataloniaan johtavaa tietä myöten, ei enää voida puhua mistään organisoidusta vastarinnasta, vaan tulee sisällissota saamaan enemmän tai vähemmän sissisodan luonteen, joka tietysti voi jatkua, etenkin Asturian ja Katalonian vuoristoseuduissa, vieläpä vuosikausia.

Sitä mukaa kuin sisällissodan päättymisen alkac hämmäyttää, sitä mukaa alkaa myös olla havaittavissa muuttumisen oireita Englannin ja Ranskan suhtautumisessa kansallisiin. Nyttemmin onkin lordi Cranborn vahvistanut sen jo kauan tunnetun tosi-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

asian että viralliset englantilaiset valtuutetut neuvottelevat Francon päämajassa kauppasuhteiden vastaisesta järjestämisestä. Mitä Ranskaan tulee ansainnee mainitsemista, että *Le Temps*, joka Ranskan arvovaltaisemmasta lehdistöstä tosin ehkä vähimmin ylimielisesti on suhtautunut kansallisiin, kirjoittaa: "Pour préparer utilement une honnête conciliation, avec l'espoir d'assurer la manifestation de la volonté nationale espagnole dans sa pleine souveraineté, il faut se préoccuper d'établir dès à présent des contacts avec Burgos comme avec Valence". Että tällainen lausunto esiintyy lehdessä, jota kai on pidettävä miltei hallituksen äänenkannattajana, on vallan mielenkiintoista. Se seikka, että yhteyden ottamista Burgoksen kanssa puolletaan jonkinlaisen sovinnon aikaansaamisen merkeissä, ei ole muuta kun silmänlumetta, sillä *Le Temps* tietää vallan hyvin, ettei mitään mahdollisuuksia sovinnon aikaansaamiseksi Espanjassa taistelevien välillä ole olemassa. Sehän todettiin jo joulukuun alussa kun Englannin ja Ranskan aloite aselevosta ja sitä seuraavasta kansandäänestyksestä kuolleenasyntyneenä täytyi kohta haudata. Onhan aivan ilmeistä, ettei ehdotus perustunut minkäänlaisiin realiteetteihin, sillä Espanjassa tätä nykyä kamppailevaa kahta päinvastaista maailmankatsomusta ei voida keskenään sovittaa. Mutta myös aloitteen käytännöllinen toteuttaminen tuottaisi ylitsepääsemättömiä vaikeuksia. Nykyoloja Espanjassa silmälläpitäen olisi aivan poissuljettua, että esim. kansandäänestys voisi tapahtua muuten kuin kansainvälisten poliisijoukkojen turvissa. Ja kun toiselta puolen tiedetään,

kuinka paljon aikaa ja vaivaa saartorenkään järjestely on tuottanut, tuntuu siltä kuin tällaisen kontrollin järjestely jo esim. venäläisten osallistumisen vuoksi siihen, olisi ylivoimainen.

Täällä ei uskota Ranskan oikeistolehtien joku aika sitten julkaisemaan uutiseen, että Ranska olisi ehdottanut diplomaattisen huomioitsijan lähettämistä Francon luokse, mutta että tämä olisi vastannut, ettei ajankohta siihen ollut otollinen. Täällä ollaan päinvastoin sitä mieltä, että jos Ranska tekee sellaisen esityksen, siihen myös tullaan suostumaan. Huolimatta kaikista niistä sanomattomista vaikeuksista, jotka lähinnä Ranskasta hallituksen joukoille saapunut avustus on tuottanut kansallisille, ei Franco suinkaan ole niin lyhytnäköinen, etteikö hän, tilanteen alkaessa selviytyä hänen edukseen, olisi valmis solmimaan ystävälliset suhteet viralliseen Ranskaan. Franco, kuten jokainen espanjalainen, käsittää vallan hyvin että Espanja paljon suuremmassa määrässä tarvitsee Ranskaa kuin Ranska Espanjaa. Ranskan markkinoiden sulkeutuminen Espanjalta olisi katastroofi koko Espanjan talouselämälle. Olin tilaisuudessa verrattain läheltä seuraamaan viime talvisia kaupallisia neuvotteluja Ranskan ja Espanjan välillä ja todeta millä kauhun sekaisin tuntein espanjalaiset pelkäsivät niiden mahdollista epäonnistumista.

Omaista puolestani en ole edelläselostetuista tosiseikoista voinut tulla muuhun tulokseen kuin siihen, että Burgos, jota tähän asti on katsottu voitavan sekä Englannissa että Ranskassa, muutamia poliittisesti vähemmän vaikutusvaltaisia pitrejä lukuunottamatta, negligoita, nyttemmin on muodostumassa

tekijäksi, joka on vakavasti otettava lukuun vastaisia suhteita Espanjaan järjestettäessä.

Tulen toisessa yhteydessä selostamaan sitä toimintaa, joka mikäli täällä täysin luotettavalla taholla kerrotaan, on nyky^{-ään} eri tahoilla käynnissä Bourbonien palauttamiseksi Espanjan valtaistuimelle.

Kuopio

HAMBLENENPOST

3/1/18

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 20

ASIA:

Lisboassa olevan lähetystön raportti n:o 9.

Asiainhoitaja Winckelmann

20/3 1937.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Lisboassa 20 p:nä maaliskuuta 1937.

No. 292/59.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 9 / 171 Sal. V. 1937.		
27/3-37	5	LIT
Ulkoasiainministeriö		
5 Clo		

Täten on minulla kunnia myönteiltä vi-
tenä kappaleena Lisboan lähetystön raportti No. 9 kos-
keva

Suhteiden järjestämistä Espanjan kansal-
lisiin.

Asiainhoitaja: *A. K. K. K.*

Lisboa

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 9/1937

Lisboa:ssa 20 p:nä maaliskuuta 1937.

Asia: Kauppasuhteiden järjestäminen
Espanjan kansallisiin.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
1937	9	17 p:nä
24/3 - 37	5	1337
5	20	

Edellisessä raportissani No. 8 t.k. 13 p:ltä selostin eräiden valtioiden muuttanutta suhtautumista kansallisiin vastaisia kaupallisia suhteita silmälläpitäen. Nytemmin onkin virallisesti ilmoitettu, että Englannin Espanjan suurlähetystön kaupallinen neuvos ja Board of Trade erikoisedustaja ovat Salamancassa ja Burgoksessa neuvottelemassa kauppasuhteiden vastaisesta järjestelystä toiselta puolen Englannin ja toiselta puolen kansallisten hallitsemien alueiden välillä. Jo valtuutettujen, joista toinen toimi virkamiehenä siinä suurlähetystössä, jonka päällikkö edelleenkin on akreditoitu presidentti Azakan luona, virallinen asema osottaa, että tässä tuskin voidaan puhua yksityisluontoisista neuvotteluista. Neuvottelut osottavat myös, kuinka elastinen ja vapaamuotoinen Englannin politiikka voi olla, kun kysymyksessä ovat sille tärkeät intressit. Ei nimittäin ole mikään salaisuus, että pohjimpana syyinä näihin neuvotteluihin on raaka-ainesten, lähinnä pyriitin, kipeä tarve Englannin käynnissäolevaa varustusteollisuutta varten.

Nämä Englannin lähentelyt kaupallisella alalla,

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

joista samalla tietysti virallisesti deklaroidaan, ettei niitä millään tavalla saa käsittää siten, että ne merkitsisivät Franco hallituksen de jure tunnustamista, näkyvät hermostuttavan Ranskan lehdistöä, joka pelkää, ettei Ranska ajoissa ehdi mukaan siihen kilpajuoksuun, joka ennen pitkää alkaa Espanjan markkinoilla. Niinpä Le Temps, todettuaan että englantilaiset tässäkin suhteessa ovat pitäneet silmällä realiteetteja ja että myös Yhdysvallat ovat ottaneet vissin yhteyden kansallisiin, jatkaa: "il est naturel qu'on se préoccupe sérieusement dans tous les milieux internationaux de ce qui adviendra lorsque le général Franco sera maître de Madrid et lorsque le pouvoir nationaliste sera établi dans la capitale. Tout les nations qui ont de légitimes intérêts à sauvegarder de l'autre coté des Pyrénées ont à prendre des dispositions pour le cas ou cette éventualité viendrait à se produire. Nous y avons déjà insisté à plusieurs reprises" ja jatkaa "La France a le devoir vis-à-vis d'elle-même de s'inspirer de ces exemples si elle ne veut pas s'exposer au risque grave pour ses intérêts de se laisser surprendre par les événements."

Joskin tällainen askel Ranskan puolelta, viimepäivisiä tapahtumia Pariisissa silmälläpitäen, todennäköisesti toistaiseksi jää ottamatta, ei käsitykseni mukaan muilla mailla, joilla on kaupallisia etuja Espanjassa valvottavina, ole syyttä ummessa silmin seurata tapahtumien kehitystä. Olen näistä asioista keskustellut useiden täkäläisten virkaveljieni kanssa, jotka samanaikaisesti ovat akreditoituneet Espanjassakin. Tällöin olen todennut asiassa vallitsevan eri mielipiteitä. Toiset ovat

ehdottomasti sillä kannalla että Englannin esimerkkiä olisi seurattava ja ovatkin kiinnittäneet hallitustensa huomiota siihen, toiset taas ovat enemmän pessimistejä ja, viittaamalla kansallisten rahapulaan¹⁾, arvelevat, ettei tuollaisista neuvotteluista mitään positiivista syntyisi. Omasta puolestani olen edellisellä kannalla ja tulen toisessa yhteydessä ehdottamaan positiivisia toimenpiteitä asian järjestämiseksi.

Ei nimittäin liene epäilystäkään siitä, etteikö Espanjan sisällissodan päätyttyä tulisi tarvitsemaan suunnattomat määrät kaikenlaatuista tavaraa, eikä suinkaan vähemmän sellaista, jota Suomikin voi toimittaa. Kun näin on ja kun toiselta puolen tietää, miten kiihkeäksi kilpailu eri aloilla Espanjan markkinoiden valtaamiseksi tulee muodostumaan, tulee sillä, joka ajoissa on valmistautunut uuteen tilanteeseen epäilemättä olemaan huomattava etusija, puhumattakaan asian psykologisesta puolesta, jota, Espanjan tulevien vallanpitäjien mielenlaatua silmälläpitäen, tässä tapauksessa ei ole aliarvioitava.

Arvo Yrjö Koivunen

1) Minulle on kerrottu, että Francon hallitus olisi neuvottelussa Standard Oilin kanssa 100 milj. punnan lainasta petrolimonopolia vastaan sekä tullitulot panttina. Tälle tiedolle en toistaiseksi ole saanut vahvistusta.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 20

ASIA: _____

Lisboassa olevan lähetystön raportti n:o 10.

Asiainhoitaja Winckelmann

2/4 1937

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Lisboassa 2 pätävänä huhtikuuta 1937.

No. 322/61.

10/121 Pal. 37.

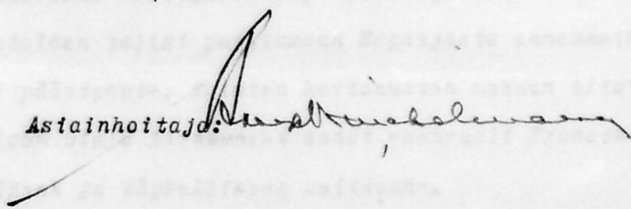
874-37

Ulkoasiainministeriölle.

5 C20

Täten on minulla kunnta myötälitttää kun-
tena kappaleena Lisboan lähetystön raportti No. 10 koske-
va

Kysymystä Espanjassa taistelevien vapaa-
ehtoisten palauttamisesta.

Astainhoitaja:

Lisboa

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 10/1937

Lisboa ssa 2 p:nä huhti kuuta 19 37.

10 171 Sal. 37

Asia: Kysymys Espanjassa taiste-
levien vapaaehtoisten pa-
lauttamisesta.

874-37

5 C20

Kun otsikkokysymys tuonnottain otettiin käsiteltäväksi Lontoon puuttumattomuuskomiteassa, selitti, kuten tunnettua, Italian edustaja, kreivi Grandi, hallitukselta saamiensa määräysten mukaisesti, ettei Italia ollut tällä hetkellä valmis keskustelemaan kysymyksestä sekä lisäksi lehtitietojen mukaan henkilökohtaisena käsityksenään, "ettei yksikään italialainen vapaaehtoinen tulisi poistumaan Espanjasta ennenkuin kansalaissota oli päättynyt". Toisten kertomusten mukaan olivat Grandin deklaratioon vielä liittyneet sanat "kenraali Francon joukkojen lopulliseen ja täydelliseen voittoon".

Koska tämä lausunta on maailmanlehdistössä herättänyt suurta huomiota, olen koettanut ottaa selkoa siitä, mikä kantavuus sille annetaan täkäläisissä niin diplomaattisissa kuin portugalilaisissa piireissä ja olen tällöin todennut seuraavaa:

Kun Italia kohta kansalaissodan puhjettua eli elokuussa viime vuonna herätti kysymyksen Espanjassa olevien vapaaehtoisten palauttamisesta, johon alotteeseen ei kuitenkaan kiinnitetty huomiota johtavien valtioiden puolelta, oli

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tilanne aivan toinen kuin nykyään. Suurin osa Espanjassa silloin olevista vapaaehtoisista taisteli hallituksen joukkojen riveissä, kun taas kansalliset eivät vielä olleet nimeksikään. saaneet ulkopuolista apua. Italian hallituksen alote tarkoitti siis kiistämättä hallituksen joukkojen heikentämistä. Sen jälkeen tilanne on täydellisesti muuttunut. Joskin hallituksen joukkoihin myös sen jälkeen on liittynyt ulkomaalaisia vapaaehtoisia, pääasiallisesti Ranskasta, ei tätä lisää kuitenkaan voida verrata siihen avustukseen, jota Italia jatkuvasti on antanut Franco joukoille ja joka nyttemmin on saanut niin valtavat mittasuhteet, että, kuten luotettavalla taholla täällä kerrotaan, Espanjassa nykyään taistelee kokonaista kolme italialaista divisioonaa, yhteensä noin 50.000 miestä, uudenlaisimpine varusteineen. Olisihan siis, niin katsotaan asioita täällä, aivan mielestöntä, että Italia nyt suostuisi keskustelemaan näiden joukkojen palauttamisesta ennenkuin ne läheskään ovat ehtineet saavuttaa sen tarkoituksen, jossa heidät on lähetetty Espanjaan. (Kuten tunnettua ovat italialaiset joukot kärsineet raskaan tappion Guadalajaran rintamalla.) Tällainen toimenpide olisi täydellinen vararikonjulistus Italian viimeaikaiselle Espanjan-politiikalle, johon Mussolinin tapainen mies ei mitenkään voisi suostua.

Mutta joskaan Italia ei olisi asettanut vaikeuksia kysymyksen esille ottamiselle, ei asiassa kuitenkaan olisi voinut päästä realisiin tuloksiin. Ne vapaaehtoiset, jotka nyt taistelevat hallituksen joukoissa, ovat joko idealisteja tai

seikkailijoita. Mitä keinoja heidän kotimaittensa hallituksilla olisi pakottaa heidät palaamaan Espanjasta, jonne he vapaasta tahdostaan ja hallituksiltaan lupaa kysymättä ovat lähteneet? Joskin voidaan ajatella jonkinlaisia rankaisutoimenpiteitä, kuten esim. kansalaisoikeuden menettäminen, ei liene syytä, asianomaisten menttaliiteettia silmälläpitäen, uskoa, että tuollainen uhka painaisi vac'assa riittävästi raskasti, jotta he luopuisivat aikomuksistaan, sitä vähemmän koska heillä nykyään on mahdollisuus hankkia itselleen kansalaisoikeudet Espanjassa, mikä ei aivan harvoissa tapauksissa jo lienee tapahtunutkin.

Tämä kaikki on Italiassa luonnollisesti ollut selvillä kieltäytyessään asiasta keskustelemasta ja kun asia siis ei missään tapauksessa voisi johtaa positiivisiin tuloksiin, olisi keskustelu siitä turha ja ainoastaan omiaan aikaansaamaan lisää hermostuneisuutta.

Arkaluontoisempina ja suorastaan vaarallisena kansainväliselle nykytilanteelle pidetään täällä sitävastoin suurlehttiläs Maiskin puuttumattomuuskomiteassa tekemää alotetta, joka tarkoittaa tutkimuksen toimeenpanemista italialaisten joukkojen voivaamisesta Espanjaan jälkeen helmikuun 20 päivän, jolloin valvontasopimus tuli voimaan sekä niiden osanotosta sota-toimiin Espanjan hallituksen joukkoja vastaan.

Täällä ollaan sitä mieltä, että jos mainittu alote tulee johtamaan toimenpiteisiin puuttumattomuuskomitean puolelta, Italia tulee irtisanomaan puuttumattomuussopimuksen ja pidättämään itselleen täydellisen toimintavapauden Espanjaan nähden.

Myös kuulee täällä lausuttavan se käsitys, että asian esille-
ottaminen Neuvosto-Venäjänsä taholta on puhdasta provokatiota ja
keino Neuvosto-Venäjänsä vapautumiseksi puuttumattomuussopimuk-
sesta siinä tapauksessa ettei komitea omistaisi huomiota aloit-
teelle. Viimemainittu olettaus tuntuu minusta kuitenkin vää-
hemmän luultavalta ja johtunee kai portugalilaisesta mentali-
teetista, joka on tottunut tai totutettu epäilyllä suhtantu-
maan kaikkeen siihen, minkä Neuvosto-Venäjä tekee tai teke-
mättä jättää. Onhan nimittäin yleisesti tunnettua, että Neu-
vosto-Venäjänsä kokemukset tähänastisesta avustustoiminnastaan
eivät ole olleet erikoisen rohkaisevia, joten sillä tuskin on
halua ryhtyä laajempiin avustustoimiin.

Joka tapauksessa on kiistämätöntä, että nämä
kaksi kysymystä tulevat muodostumaan vaikeimmiksi, mitä puut-
tumattomuuskomitealla on ollut käsiteltävänä ja voivat ne
olla omiaan liitoksissaan järkyttämään koko puuttumattomuuden.

HALLINTOPOSTI

S. K. K.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 20

ASIA:

Lisboassa olevan lähetystön raportti n:o 11.

Asiainhoitaja Winckelman

19/4 - 1937.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Lisboassa 19 p:nä huhtikuuta 1937.

No. 345/69.

KOASIAINI	
11/121 Pal. S 37.	
204-27	10
Ulkoasiainministeriölle.	
5	C20

Täten on minulla kunnia myötäilittää
kuutena kappaleena Lisboan lähetystön raportti No.
11 koskeva

Englantia ja kansallista Espanjaa.

Astainhoitaja

Lisboa

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

Lisboa ssa 19 p:nä huhti kuuta 19 37.

Asia: Englanti ja kansallinen

Espanja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
11/171 Pal.	37.	
2074-37	32	
	ASIA	
5	C20	

Raporteissani Net. 8 ja 9 v.k. 13 ja 20 p:ltä olen selostanut Englannin muuttunutta suhtautumista Franceen hallitukseen, mikäli kysymyksessä oli vastaisten kauppasuhteiden järjestäminen. Asiassa lienee jo päästy niin pitkälle, että väliaikainen kauppasepimus on parafoitu.

Tämän muuttuneen asenneitumisen tilille voidaan nyttemmin rekisteröidä toinenkin tapaus, jonka merkitystä ei ole aliarvioitava.

Olen aikaisemmissa raporteissani käsitellyt niitä vaikeuksia, jotka Englannin kauppalavastalle on aiheutunut sen kautta, ettei Englanti ole tunnustanut Espanjassa taistelevia setaakäyviksi (belligérant) puoleksi. Tämän olisi käytännössä pitänyt johtaa siihen, ettei Englanti olisi sallinut esteitä asetettavan sen merenkululle Espanjan satamien kanssa, olivatpa ne kumman puolen hallussa tahansa. Jos kansallisten setavoimat olisivat keittäneet estää merenkulkua, esim. kaappaamalla englantilaisia kauppa-aluksia, jotka olivat matkalla hallituksen hallussa oleviin satamiin, olisi johdonmukaisuus vaatinut, että merenkulku olisi tapahtunut

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi _____ ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sotalaivojen turvissa, jotka olisivat kohdelleet häiritsejä kuten merirosvaa, siis aseellisesti estäneet häiritsemästä merenkulkua.

Vaikkakin Englannin merenkulkua Espanjan vesillä on viime kuukausina kohdannut paljon häiriöitä kansallisten merivoimien puolelta, ei siitä kuitenkaan ole tahdottu tehdä sen suurempaa numeroa, vaan on tavallisesti tyydytty anteeksipyyntöihin ja siihen että englantilainen alus on laskettu vapaaksi. Nytemmin ja lähinnä sen saarren johdosta, jonka kansalliset merivoimat ovat julistaneet Bilbao'hon nähden, jota, samoin kuin muitakin hallituksen hallussa olevia rannikkeakaupunkeja Pohjois-Espanjassa jo pitemmän ajan kuluessa on suureksi osaksi muonitettu Englannista käsin, on asia tullut nykytärkeäksi ja pakotanut Englannin tarkistamaan aikaisemman kantansa, joka sekkin on tapahtunut Englannille ominaisella tavalla.

Alahuoneessa äskettäin esittämässään julkilausumassaan selitti nimittäin pääministeri Baldwin, ettei Englannin hallitus tunnustanut Francea sotaakäyväksi puoleksi, mutta lisäksi samassa hengenvedossa, että hallitus "neuvei" englantilaisia kauppa-aluksia olemaan lähestymättä Bilbaon satamaa. Tämä neuve tulkitaan täällä siten, että jos jokin englantilainen kauppa-alus, neuvosta huolimatta, yrittäisi lähestyä Bilbaon satamaa, tulisivat ympäristössä risteilevät englantilaiset merivoimat pidättämään ja palauttamaan sen. Jos tämä tulkinta, jota myös Morning Post näkyy asettuneen kannattamaan, on oikea,

ei kai Englannin uutta asennoitumista voida selittää muulla tavoin kuin että Englanti käytännössä tunnustaa Francon sotaakäyväksi puoleksi ja niinmudoin respektoi hänen merivoimiansa julistaman saarren, katseen sen omaavan kansainvälisen oikeuden blokaadille asettamat kriteerit, ¹⁾ Tämä käy myös ilmi Sir John Simon'in alahuoneessa virinnessä välikysymyskeskustelussa esittämistä lausunnoista. Kun Sir John tällöin edelleen viittaa siihen, että kun aikanaan päätettiin kansallisten hallussa oleviin satamiin nähden soveltaa samoja periaatteita, ei se herättänyt mitään vastalauseita, on tällainen maininta omiaan esettamaan, että Englanti nyttemmin käytännössä asettaa molemmat Espanjassa taistelevat puolet tasavertaisiksi, Englannin menettelyä herättämä hermostuneisuus Ranskan vasemmistolehdistössä on siis vallan käsitettävä.

Luonnollisesti saadaan lähitulevaisuudessa todeta, mitä Baldwin'in julkilausuma käytännössä merkitsee, mutta jos ylläoleva tulkinta esottautuu oikeaksi, ei liene syytä epäillä, etteikö France Englannin tarkistetun kannan rohkaisevana tulisi julistamaan saarren alaisiksi myös muut hallituksen

1) Eräissä tšekäläisissä diplomaattipiireissä selitetään Englannin kannan johtuneen siitä, että siten voitaisiin välttää suurempi paha, nimittäin estää saksalaisia ja italialaisia sotalaivoja saattamasta omaa kansallisuuttaan olevia kauppa-alueita Cadizin ja Malagan satamiin, seikka, joka olisi omiaan yhä kärjistämään kansainvälistä tilannetta.

hallussa olevat satamat, johon hänen nykyiset merivoimansa riittänevät. Tällainen toimenpide tulisi epäilemättä jouduttamaan sisällissodan päättymistä, johon Englanti muita tarokkaammin aina on pyrkinyt.

Antti Kivimäki

HALLEINENPOSTI

Lehti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 20

ASIA:

Lisboassa olevan lähetystön raportti n:o 12.

Asiainhoitaja Winckelmann

4/5 1937

map. 7/2 Pö. n.

VASTAINT.	
12/17/1	Sal. S. 27
875-37	40
5	C 20

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Lisboassa 1 p:nä toukokuuta 1937.

No. 366.

V. d.
Pnk

Herra Ministeri,

Minulla on kunnia tämän ohella lähettää raporttini No. 12 koskeva nykytilannetta Espanjassa ja valtojen suhtautumista siihen.

Raportti on kirjoitettu kaikkiaan neljässä kappaleessa, joista muut on toimitettu Ulkoasiainministeri Holstille sekä Ministereille Gripenberg ja Holma.

Toivoisin, ettei raporttia sisällytettäisi ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Kansliapäällikkö Bruno Kivikoski,

Helsinki.

Lisboa

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o

12.

Lisboa

1

touko

kuuta 19

37. 12 / 1976 Sal. 5 27.

ssa p:nä

Asia:

Tilanne Espanjassa ja val-
tojen suhtautuminen siihen.

Olen ollut tilaisuudessa saamaan täysin luot-
tamuksellisesti käytettäväkseni salaisen raportin, jonka
eräs täällä nykyään oleskeleva ulkomaalainen on laatinut
nykytilanteesta Espanjassa ja eri maiden suhtautumisesta
siihen. Raporttiin sisältyvät tiedot perustuvat keskus-
luihin, joita hänellä on ollut huomattavien henkilöiden
kanssa eri maissa. Ennen tänne saapumistaan on hän oleskel-
lut Roomassa, Pariisissa ja Brysselissä. Väärinkäsitysten
välttämiseksi mainittakoon, ettei raportin laatimisella ole
mitään yhteyttä huhuttujen sovittelusuunnitelmien kanssa,
joiden toteutumismahdollisuuksiin hän henkilökohtaisesti
ei usko ja joista hänen kotimaansa hallitus tahtoo pysyä
mahdollisimman loitolla.

Koska raportin tekijä ei tahdo nimeänsä mai-
nittavan, olen pitänyt sen omana salaisuutenani, mutta sen
sen verran katsen kuitenkin voivani mainita selitykseksi
siihen, miten olen saanut raportin käytettäväkseni, että
hän oli asiantuntijana maansa valtuuskunnassa Versaillesin
rauhankonferenssissa ja että hän siinä mainaisudessaan

JAKELUOHJE: Ei ulkomaanedustuksen
tiedotustalon.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedotuksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedo-
tuksiin.

oli tilaisuudessa tarmokkaasti puhumaan Suomen puolesta meitä lähieisesti koskevien kysymysten ollessa käsittelyn alaisina sekä että hän näiltä ajoilta säilyttää mitä lämpimimmän ystävyyden maahanme.

Nitä raportin asialliseen sisältöön tulee, vastaa se pääasiassa niitä käsityksiä, joita täällä tyynesti ajattelemissa piireissä tapaa ja joita useissa tiedoituksissani jolen selestanut. Nitä erikoisesti tulee mainintaan Salazarin suhtautumisesta Englantiin, huomautti hän, joka tiedusteluuni ilmoitti, ettei hän vielä ollut tavannut Salazaria, mutta odotti lähipäivinä kutsua hänen luokseen, ettei hänen lausuntoaan siitä olisi käsitettävä miksiäkään Portugalin puolelta tapahtuneeksi uuserienteimiseksi Italiaa ja Saksaa kohti, vaan että suhteiden tilapäinen viileneminen Portugalin ja Englannin välillä johtui siitä, että Portugalin maantieteellinen asema vaati sen suhtautumista Espanjan kansalaissetaan tavalla, joka ei aina miellyttänyt Englantia.

Raportti, johon mahdollisesti myöhemmin on saatavissa jatkoa, seuraa kokonaisuudessaan tätä tiedoitusta.

Richardson

THE SPANISH SITUATION

The situation has during the recent weeks changed so rapidly in Spain that it has been difficult to give any clear analysis of it or estimate the relative position of the two opponents forces. Franco has now, all in all some 400,000 men under arms. Since the beginning of the conflict Italy has sent some 58-60,000 men to Spain and Germany some 16-18,000. While the principal number of Italians have been soldiers, as has also been the case with the Germans, Germany has sent many officers and technicians. Franco himself has mediocre talents both as a strategist and a tactician. Had he possessed greater military capacities he would, immediately after the fall of Toledo, when he unquestionably possessed the upper hand, not attempted with his insufficient forces to enter Madrid, but would have marched east and easily cut the Valencia road. He has repeatedly shown a similar lack of military aptitude. The defeat at Guadalajara, after Franco's preliminary advance was another proof of his faulty tactics. He allowed his advancing troops to lose contact with their support and at one time to be for 12 hours practically out of supplies. The quarrels of a few weeks ago between his Spanish, German and Italian troops have now subsided. After the Guadalajara defeat Mussolini sent for Franco's representative, and with Ciano discussed the entire trouble. Ciano is in daily contact with the Spanish nationalists through his military cabinet which radios to the Chief Spanish representative with Franco. (Salazar is in daily telephone communication with the nationalist headquarters and

is similarly well informed). It was urged by Mr. Garcia Conde (Franco's chief diplomatic representative in Italy) that a situation existed somewhat similar to the one in France during the World War, when Foch was appointed Generalissimo of all the Allied forces. Mussolini realised the situation and gave orders to all the Italian troops to adhere to Franco's decisions. The German Minister, who was called in, gave similar orders after conferring with Berlin. There has been no question to date in Spain of turning Franco's command over to Mola, this being merely a newspaper story for foreign consumption. Franco's greatest internal military danger to-day rests in the antagonism between the various Spanish factions under his command. The recent clashes between them at both Burgos and Salamanca have been of a very serious nature. In forming and maintaining his army Franco has constantly been faced with the genuine difficulty of the average Spanish peasant, tradesman and "petit bourgeois" being more or less indifferent to the military campaign, undesirous of fighting and really merely wishing to be left alone. There is practically no patriotic enthusiasm among the people at large and the difficulties of this is being felt to an increasing degree and far more by the Nationalists than by the Government forces.

In a recent discussion, however, relating to the entire situation, Mussolini was informed that arms, ammunition and particularly aeroplanes were cryingly needed by Franco, and men, only to a lesser degree. While the Nationalists have up to recently had a certain advantage owing to their superiority in the air, this they have now lost owing to the recent arrival of 150 first-class Russian planes, for which pilots were either available in Spain or were rapidly arriving. Questioned what would be Italy's

reply in the matter, Franco's representative replied: " I have every reason to be satisfied as to the recent decisions and orders given by the Duce". During the last 10 days 2000 Italian Carabinieri left the port of Gaeta for Palos (they embarked without uniforms) and 3000 more are leaving next week. While few of the Italians leave whole-heartedly, some do so owing to the daily pay of 20 lire in place of the 7, received for road-building in Italy. A number of Soldiers as also Officers recently returned from Abyssinia who have been encouraged to enlist, have begged to be excused on account of their recent long foreign service. Others have gone feeling that their future service in the army would be damaged if they refused to leave.

Among the military equipment used the Russian planes have shown up extraordinarily well. Anti-aircraft artillery, where ably directed, has likewise shown excellent results. The contrary has been the result from large quantities of bombs dropped by aeroplanes from high altitudes. In several places where the destruction of troops or railway centres was essential, bomb-diving has been resorted to with such astonishing successful results for the attacker, who not only has destroyed his mark but escaped from being brought down himself, that military observers have felt this form of combat would be increasingly used in future war-fare.

A week ago Franco decided temporarily to abandon further serious attacks upon Madrid and to attempt further attack upon Bilbao. He was well aware of the fact that if he captures the lines of defence he is now facing, a secondary and more formidable one lies between him and the city in question.

and is Franco's Italian representative has of late done his utmost to influence Cardinal Pacelli, the Vatican Secretary of State, in order that the Holy See, similarly to the Italian Government, acknowledge The Nationalist Government. Pacelli has however answered that he felt such acknowledgment would do little good at present and would certainly involve a continued slaughter of Catholic priests still in the hands of the Spanish Government forces.

The Valencia and Barcelona government generally act independently, the former having no authority or influence whatever in the Catalonian district. Azana has constantly sent orders to Barcelona, which having been entirely disregarded, he now no longer attempts. Both of the two have constantly to yield to the military authorities and these in turn to the various factions within same and outside Red influences. Azana realizing the moral effect the fall of Madrid would have, will use every possible means to defend Madrid until the bitter end. From a military point of view the Government is to-day becoming increasingly strong, the soldiers becoming better trained (though still undisciplined) and armed. Many of the foreign soldiers have come to Spain expecting to be employed in ammunition or other non-fighting capacities and have found themselves drafted into the fighting line. Tanks, which have shown themselves useful in the preliminary advance and attack have proved surprisingly ^{vulnerable} ~~vulnerable~~ to destruction by the opponents' artillery. The machine-gun cannon has not proved as efficacious on the aeroplane as the machine-gun.

The neutral countries' attempt at stopping foreign supplies and men entering Spain is believed destined to failure

and is to-day more or less farcial. As far as France is concerned the French government is unable to control the situation. Italy does not propose to do so. England is believed to be the only honest partner in the undertaking, though unable to control its nationals, where profits to English merchants are involved. South-eastern France having large numbers of ultra-radical Spanish emigrants and communistic French citizens, is wholly in sympathy with the Spanish government. The French frontier-guards do little to hinder war supplies passing the French-Spanish frontier southward bound. Perpignan is the principal distribution center. From Marseilles there is also continuing to be shipped such stores as are purchased via that route. Payments are very largely made from the Banque de Paris et des Pays Bas of Paris as also from the American Chase National Bank's Paris Office. The Paris purchasing agents of the Spanish Government are in touch with French government officials, to whom larger amounts are now paid since the control has gone into force. Mr. Cot, the French Air Minister as well as the Foreign Minister, Mr. Delbos, are well aware of what is going on. Considerable shipments of arms and ammunition are still being made from Czechoslovakia and Liège, Belgium, and the intermediaries conclude their negotiations in Paris before the shipments are made from their points of manufacture. A certain amount is likewise shipped from Hamburg and Rotterdam in British vessels, the shipments being at times consigned to Adriatic, or other ports and then transhipped. Certain of the Italian shipments are made to Palma and then from there go in, the Italian flyers having first signalled that the road was clear. Last week

two vessels laden with ammunition and arms for the Government forces were driven ashore by Franco's vessels and stranded on the Algerian coast. One of these was the s.s. "Maracaibo". Both sides in Spain lack competent naval officers to properly operate their men of war. This is particularly the case with the submarines and accounts for the comparatively modest part played to date by Spanish men of war. Franco's vessels have, since recent warnings by foreign powers, been fearful of interfering with foreign merchant-men. They are aware that France, Great-Britain and the Netherlands have ordered their men-of-war to open fire if their merchant-men are interfered with, and the same is the case of the German men-of-war in the case of Spanish Government men-of-war. The various admiralties keep in touch with their men-of-war by daily radio-phone conversation. The United States vessels, consisting of three destroyers and one light cruiser, are merely in Spanish waters in order to protect and if need be, evacuate American citizens that are in danger.

Both the British Ambassador and French Minister accredited to Lisbon state that they feel that the present control exercised by their governments is at the best "preventative" and is far from effectual. The British officers in charge of the Portuguese frontiers already realize that their task of hindering supplies from shipment across the Portuguese-Spanish frontier is practically futile.

Public opinion in Great Britain is generally speaking in favour of the Spanish Government and very largely so owing to the fact that it is believed to represent constitutional government and represent the feelings of the Spanish people much more so than that of Franco. The United States believes

with Great Britain that Franco represents dictatorship and all that is contrary to democracy and as a result rather sympathizes with the Spanish Government. Neither of the great Anglo-Saxon nations believe that communism in Spain is, or ever can be, of the Russian variety, this being too foreign to Spanish mentality. They believe, in case the Spanish Government is victorious that nothing more radical will eventually be evolved than for instance the Front Populaire in France to-day. Both the French and British governments have given close consideration to what price is to be paid Italy and Germany for their costly participation. While Italy has gone on record as not proposing to take the Balearic Isles and Germany in not demanding North African concessions their assurances in this matter are given little faith. With a Spanish Government victory such fears will naturally disappear. Germany has had various of her military experts and on both sides - in an official capacity with France, and on the Government side sometimes enlisted as Red sympathizers, the object in both cases being to study the military lessons of the war. To German Staff Officers, the Spanish war has proved military manoeuvres rich in lessons. To students of the situation both in and outside of Spain it is believed that the war will still continue for a long while and that no decided victory will result. Exhaustion cannot set in as long as foreign nations continue their aid and interference and ultimately a federated state, loosely unit, at the best, would seem the only outcome. It is likewise believed that some form of outside interference will prove requisite, if for no other reason so as to save the face of both sides. Mussolini believed, when Italy first took an active interest, that the Spanish war could not last over 3

months. He so stated in a recent confidential conversation.

The French Government is, in Paris, showing the greatest sympathy for the Spanish Government's representatives. Various of the abler and former Spanish Governments' diplomatic officers are acting for Franco in various European capitals, keeping in closest touch with each other, travelling forth and back, purchasing arms and supplies, organizing ambulances and receiving financial assistance from foreign sympathizers and Spaniards who were so fortunate as to have funds outside of their own country. It has of late proved increasingly difficult for the agents in question to obtain the needed funds. Gold shipped out by the Spanish Government, with which to meet foreign purchases, has generally been sent to Paris by plane, though a certain amount was sent by water to Russia. Russia's activities in Spain are directed from Barcelona where arrives every week a messenger from Moscow. Communist citizens throughout Europe sending men to Spain do so via Barcelona, from where in turn the various groups of arriving communists are sent to their destinations in Spain.

While it is believed that Portugal has of late lived up to her obligation not to send in to Franco either arms or ammunition she does nothing to hinder other shipments and particularly foodstuff from entering freely, nor does she hinder the large foreign shipments of lorries, tractors, gasoline etc. from entering without hindrance. Franco's purchasing agents in Lisbon meet with sympathetic assistance from the Portuguese Government and Salazar, who have the honest conviction that a Spanish Government victory would mean the spread of communism across the Portuguese border and the end of the present Portuguese

government. In this belief they have been strengthened by various conferences with the German and Italian representatives in Lisbon. On the other hand the long standing British-Portuguese amicable relations have been considerably strained by the differing points of view of the two nations in regard to the Spanish situation. The Italian intelligence service which has been excellently informed as to French and Russian shipments and deliveries to the Spanish Government has not only stressed same before the London Control Committee but kept Dr. Salazar au courant with same. Upon various smaller nations similar to the Netherlands, the truth has been brought home, of the necessity of being sufficiently armed to be able, in times of trouble, to protect its own neutral citizens. Norway on the contrary, recently appealed to Great Britain requesting her to protect Norwegian vessels, illegally attacked by one side of the other while carrying goods through Spanish waters. England refused the task and Norway is without any man-of-war of her own to look after her comparatively large merchant marine.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C20.

ASIA: _____

Lisboassa olevan lähtelysten rap. n:o 13.

Asiainhoitaja Wüchelmann

20/5 1937

SUOMEN LÄHETYSTÖ

No. 410/80

Lisboassa toukokuun 20 p:nä 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 13/171	Ac.	37
27/5.37		
5	C ₂₀	

Ulkosaainministeriölle

lätten on minulla kunnia myötälittää kuutena kap-
paleena Lisboan lähetystön raportti No. 13 koskeva
Espanjan hallituksen sisäisiä vaikeuksia.

Asiainhoitaja *[Handwritten Signature]*

Lisboa SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.
RAPORTTI n:o 13

Lisboa ssa 20 p:nä touko kuuta 1937.

Asia: Espanjan hallituksen
sisäiset vaikeudet.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
13 171	lae.	37
27/5	37	
5	C20	

Jos tahtoisii tarkemmin selostaa sen valtataistelun taustaa, jota viimeisen kohden viikon aikana on käyty ja, kaikista virallisista peruutuksista huolimatta, edelleenkin käydyään Kataloniassa, olisi asiata käsiteltävä seikkaperäisemmin kuin mihin mahdollisuuksia on olemassa suppean poliittisen tilannekatsauksen puitteissa.

Koska ne tiedot, joita Suomenkin lehdistössä on näkynyt Barcelonassa puhjenneista useista hallituskriiseistä antavat verrattain selvän kuvan siitä, mistä asiassa todella on kysymys, riittänee tapahtumien kehityksen valaisemiseksi lyhyt selostus niistä syistä, jotka ovat johtaneet nykytilanteeseen, joka, jos se saa jatkoa, voi muodostua kohtalokkaaksi nolemmille taisteleville puolille heidän yhteisen vihollisensa korjatessa voiton. Verrattain tuoreet kokemuksethan osottavat, että rintamantakaiset epäjärjestykset helposti voivat johtaa myös rintaman luhistumiseen.

Kun Madridin hallitus sisällissodan puhjetessa teki sen kohtalokkaan erehdyksen että se hädissään aseisti massat ilman minkäänlaista harkintaa, vaikka sen olisi pitänyt olla tietoinen äärimäisyysainesten lopullisista päämääristä, varustettiin myös ~~Barx~~ Katalonian ~~asiantuntijalle~~ toiselle miljoonalle nousevat anarkisti- ja syndikalistijoukot mitkä uudenaikaisimmilla aseilla. Kun Valencian hallitus sitemmin

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

huomatessaan ei voivansa pitää aseistamiaan joukkoja kurissa, alkoi desarmoida siviiliväestön, tehtävää, joka kaikissa olosuhteissa on erinomaisen epäkiittollinen, onnistui se siinä kuitenkin sekä Madridissa että Valenciassa kiitos varovaisten ja hyvin harkittujen toimenpiteiden, eliminoiden täten anarkismin vaaran ja palauttaen kurin. Mutta tehtävää, joka onnistui Madridissa ja Valenciassa, pääasiallisesti sen vuoksi, ettei anarko-syndikalistisilla aineksilla ollut noissa keskuksissa koskaan ollutkaan enemmistöä, epäonnistui täydellisesti Kataloniassa, jossa ne olivat valtavassa enemmistössä. Nämä ainekset, joiden varsinainen päämäärä on, nykytilannetta hyväkseen käyttäen, toteuttaa köyhälistön diktatuuri Espanjassa, eivät suostuneet siihen että heidät desarmoitaisiin ja kun Valencian hallitus pysyi kannassaan, ei aseellisen konfliktin puhkeamista voitu välttää. Valencian hallitukselle ei jäänyt tällöin muuta mahdollisuutta kuin ottaa haltuunsa korkeimman järjestyksellisen Kataloniassa, toimenpide, joka oli ristiriidassa Katalonialle äskettäin myönnetyn autonomian säännösten kanssa, seka lähettää rintamalle motorisoituja joukko-osastoja sekä osanloivastosta nujertamaan anarkistien vastarinnan. Ristiretken johtajaksi nimettiin kenraali Pozas Perea, sisällissodan ensimmäinen sotaministeri, ~~jota~~ joka tällä välin on jo ehtinyt olla epäsuosiossa, mutta jota nyt taas on katsottu tarvittavan. Kenraali Pozas Perea, joka lienee hyvin kyvykäs sotilas, on sittemmin vaihtelevalla onnella ja nitään uhreja säästämättä yrittänyt pasifoida Katalonia, mutta joskin hänen nyttemmin on onnistunut murtaa anarkistien vastarinta Barcelonassa, ei niin ole vielä tapahtunut laajalla maaseudulla, jossa edelleen ~~kärsä~~ käydään säälimättömiä taisteluja sinne pesiytyneiden anarkistijoukkojen kanssa. Selvyyden vuoksi lienee syytä mainita, että taistelevina puolina Kataloniassa

esiintyvät, toisella puolen sosialistit ja ortodoksiset kommunistit s.o. Moskovan kommunistit, joiden poliittisena johtajana on Neuvosto-Venäjän pääkonsuli Barcelonassa, tunnettu Talvipalatsin valloittaja Antonov Ovsenko sekä toisella puolen anarkistit, syndikalistit ja trotskistit, joiden viimeainittujen vaikutusvaltaa Kataloniassa ei nyöskään ole väheksyttävää, vasemmistoporvariensa yrittäessä pöpsyttäytyä mahdollisimman paljon valtataistelun ulkopuolella.

Hallituksen ripeät otteet anarkistien vastarinnan nujertamiseksi siitä huolimatta että anarkistit nyöskä ovat edustettuna hallituksessa, lienee johtunut nyöskä siitä, että Valenciassa aletaan käsittää, että edellytyksenä Englannin ja Ranskan myöskämielisellem suhtautumiselle on, että hallitusvalta omaa riittävästä auktoriteetin äärimäisyyssainestan pitämiseksi kurissa. Kuinka tärkeät Englannin ja Ranskan sympatiat ovat Valencialle käy jo ilmi ulkoministeri Alvarez del Vayon ¹⁾ äskettäisestä puheesta, jossa hän mainitsi Espanjan ulkopoliittikan päämäärän olevan näiden kolmen suuren, ~~kansainliiton~~ kansainliiton hengen (esprit) elähyttämisen demokratian lähentymisen.

Katalonian anarkistikapinan yhteydessä on nyöskä kuulunut huhuja siitä, että sen takana olisi monarkistisia ja fasistis-mielisiä aineksia, jotka koettaisivat käyttää anarkisteja hyöskäseen tarkoituksessa saada hallituksen joukkojen rintama helpommin luhistumaan. Vaikka tällaisten keinojen käyttäminen ei tuntuisikaan oudolta, ei huhuihin kuitenkaan, mikäli tärkäläiset asiantuntijat väittävätkä, ole kiinnitettävä huomiota.

J.K. Ilmämön raportin ollessa jo puhtaaksikirjoitettu saapui tieto hallituksen vaihtumisesta Valenciassa, jossa yhteydessä Alvarez del Vayo, samoin kuin muutkin äärimäisyyssainekset ovat joutuneet syrjään. Tämä hallituksen vaihtuminen on kuitenkin niin mielenkiintoinen, että se vaatii oman raporttinsa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 20

ASIA: _____

Lisboassa olevan lähetystön raportti n:o 14.

Asiainhoitaja Winkelmann

2/6 1987

SUOMEN LÄHETYSTÖ

No. 426/85.

Lisboassa kesäkuun 2 p:nä 1937.

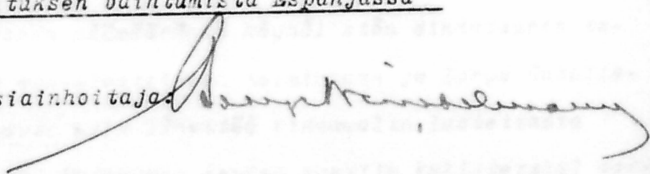
Ulk. Asia		
No. 14/171 Sal. 37		
7/6-37	No.	100
Yht.	1	100
5	C 20	

Ulköasiainministeriölle

Täten on minulla kunnia myötäliittää kuutena kappaleena Lisboan lähetystön raportin No. 14 koskeva

Hallituksen vaihtumista Espanjassa

Asiainhoitaja

Lisboa SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 14.

Lisboa:ssa 2 p:nä kesä kuuta 1937.

14 171 Pal. 37.

76-37

Asia: Hallituksen vaihtuminen

Espanjassa.

S C 20

Välittömänä seurauksena Katalonian anarkistikapinan kukistamisesta, jota olen käsitellyt raportissani No. 13, oli uuden hallituksen muodostaminen. Vanhan puoluejohtajan Largo Caballeron alullepanema yhteistyö hallituksessa anarkistien ja syndikalistien kanssa eli epäonnistunut. Massat eivät seuranneet hallituksessa istuvien johtajiensa ohjelmaa ~~XXXXXXXXXXXX~~ yhteistyöstä kansanrintama-puolueiden kanssa sisällissodan voittamiseksi, vaan, tarkoituksessa käyttää tilannetta hyväkseen päämääränsä köyhälistön diktatuurin toteuttamiseksi, ryhtyivät oma-alotteiseen toimintaan ja Largo Caballerolle ei jäänyt muuta neuvoa kuin lähettää rintamalta luotettavia joukkoja heitä kukistamaan. Vaikkakin kapina saatiin kukistetuksi verrattain lyhyessä ajassa, tuotti se kuitenkin sellaisen kolauksen hallituksen arvovallalle, ettei sen jatkuva vallassapysyminen käynyt mahdolliseksi. Kapinan ulkomailta herättämä epäedullinen huomio, josta ulkoministeri Alvarez del Vayolle hänen Pariisin matkallaan nimenomaan huomautettiin, ja Largo Caballeron hallituksessa osottamat diktaattorimaiset eleet pysyttämällä m.m. omissa käsissään ratkaisuvallan kaikissa sotilaallista luonnetta olevissa asioissa, olivat ne kaksi seikkaa, jotka pakottivat hallituksen väistymään huolimatta Largo Caballeron vimmetuista ponnistuksista edelleen pysyä hallituk-

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi _____ ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sen johdossa.

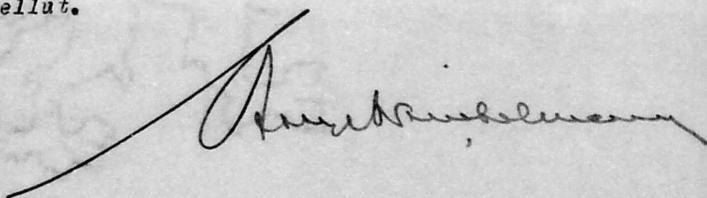
Uusi pääministeri, jonka tunnen henkilökohtaisesti, on biologian professori Madridin yliopistossa ja ammatiltaan lääkäri. Monarkian kukistumisesta lähtien on hän kuitenkin omissaan enimmänsä aikansa politiikalle, ottaen innokkaasti osaa cortesin töihin ja osottaen lähinnä kiinnostusta finanssi- ja talouspoliittisiin kysymyksiin. Tämä selittää myös sen, että hän on pidättänyt itselleen myös rahaministerin salkun. Tohtori Negrin kuuluu sosialistisen puolueen oikeaan siipeen ja hänen esiintymisensä cortesissa on aina ollut hyvin asiallista ja arvokasta. Hallituksen muista jäsenistä ansaitsee mainitsemista ainoastaan pääministerin hyviä ystäviä ja Largo Caballeron vaarallisin kilpailija oikeistososialisti Indalecio Prieto, jolla on erinomaisen suuri kansansuosio. Prietolle onkin uskottu tärkein ministeriö nimittäin kansallisen puolustuksen ministeriö (maa-, meri- ja ilmavoimat). Vasemmistoporvareille on annettu kaksi salkkua, nimittäin ulkoministerin ja yleisten töiden salkut. Ulkoministeri Giral toimi ~~en~~ ennen Largo Caballeron valtaantuloa lyhyemmän ajan pääministerinä, mutta koskei hänen katsottu täyttävään ne mitat, jotka kriittillinen aika vaati, oli hänen väistytävä. Sen jälkeen hän on toiminut salkuttomana ministerinä Largo Caballeron hallituksessa. Ulkopoliittikkona hän on kirjoittamaton lehti.

Joskin uudessa hallituksessa baskilaisten ja katalonialaisten edustajain lisäksi on myös kaksi kommunistia, on sen yleisleima kuitenkin paljon enemmän oikealla kuin edeltäjänsä. Tekemällä selvän pesäeron anarkististen ja syndikalististen aineiden kanssa ja ryhtymällä tarmokkaisiin toimenpiteisiin vastaisten rintamantakojen epäjärjestysten ehkäisemiseksi, toi-

uusi kansanrintamahallitus voivensa säilyttää länsimaisten demokratiojen myönteellisyden jatkuvasti. Hallituksen muuttaneesta väristä johtui myös, että ulkoministeri Alvarez del Vayo, joka lukeutuu sosialistien äärimäiseen vasemmistosiipeen, on täytynyt väistyä ja sama kohtalo on tullut hänen hengenheimolaisensa Pariisin suurlähettilään Araquistainin osaksi, jonka tilalle on nimitetty tannettu lakimies Osorio Gallardo, joka aina on pysytellyt puolueiden ulkopuolella.

Missä määrin hallituksen vaihtuminen voi jouduttaa sisällissodan päättymistä on vielä ennen aikaista ruveta arvailemaan, mutta sen verran voitaneen kuitenkin tilannetta tädiltäkin päin arvostella, että esim. se optimismi, jota m.m. erään espanjalaisen sanomalehtimiehen Helsingin Sanomissa äsken julkaistu kirjoitus tässä suhteessa kuvastaa, on vallan aiheeton. Joskin hallituksen uusi kokoonpano voi olla omiaan helpottamaan sovintoajatuksen kehittämistä, tuntuvat kuitenkin ne vaikeudet, jotka edelleenkin ovat esteenä realistien tuloksiin pääsemiselle, miltei voittamattomilta. On nimittäin otettava huomioon, että anarkistiset ja syndikalistiset ainekset tuskin ajon mittaan suostuvat rauhallisesti suhtautumaan syrjäyttämiseensä, joten todennäköistä on, että he tulevat tekemään kaikkensa menettämänsä valta-aseman takaisin voittamiseksi. Tällainen menettely, joka tietenkin vaikeuttaisi sovinnon aikaansaamista, on heille sitäkin helpompi, kun heidän äskeinen aseista riisumisensa Kataloniassa epäonnistui. Toiselta puolen olen aivan viime aikoina kansallisten rintamalta saapuvilta henkilöiltä kuullut, että mieliala heidän keskuudessa on taas huomattavasti nousemassa. Tätä todistaa myös kenraali Francon kansainliiton sihteeristölle äsken jättämän nootin uhkaava sävy. Koska sitäpaitsi kysymys sovinnon aikaansaami-

sesta taistelevien puolien välillä, ainakin kansallisten, mutta ehkä toisellakin puolella, eivät riipu yksinomaan taistelevista itsestään, vaan myös siitä, onko saatavissa oleva sovinto heitä tukevien ulkopuolisten voimien intressien mukainen, ei viime päivien tapahtumien, kuten ilmahyökkäys taistelulaiiva "Deutschlandia" kohtaan ja siitä johtunut Almerian pommittaminen, jotka välitaukset täällä tosin jo katsotaan selvitetyiksi, voida katsoa edistävän sovinnon aikaansaamista. Ja mitä lopuksi tulee Englannin ehdotukseen aselevosta ja vapaaehtoisten poiskutsumisesta, jotta sisällissota sitä tietä saataisiin nopeammin päättyämään, suhtaudutaan siihen yhtä skeptillisesti kuin aikaisemminkin herätettyihin samankaltaisiin aloitteisiin, koska täällä ollaan vakuutettuja siitä että ehdotusten toteuttaminen tuottaisi voittamattomia käytännöllisiä vaikeuksia, joita aikaisemmissa raporteissani olen kosketellut.

A handwritten signature in dark ink, appearing to be "Antti Rindell", written in a cursive style. The signature is positioned below the main text and above some faint, illegible markings on the page.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C20

ASIA: _____

Lisboassa olevan lähetystön raportti n:o 15

Asiainhoitaja Winckelmann

26/6 1937

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Lisboassa 26 p:nä kesäkuuta 1937.

No. 443/92.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
15/122 Pal. 137.		
17-37	3	111
TYÖNÄ	OSASTO	ASIA
5	C20	

Ulkoasiainministeriölle

Täten on minulla kunnia myötäliittää kautena kappa-
leena Lisboan lähetystön raportti No. 15 koskeva

Sisä- ja ulkopoliittista tilannetta Portugalissa.

Asiainhoitaja: *K. K. K.*

Lisboa SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 15.

Lisboa:ssa 26 p:nä kesä kuuta 1937.

Asia: Sisä- ja ulkopoliittinen
tilanne Portugalissa.

ULKOASIANMINISTERIÖ	
15	172 Sal. 37.
1/2 - 37	
5	C20

Olen viime aikoina ollut tilaisuudessa keskustelemaan useiden objektiivisesti ajattelevien portugalilaisten kanssa tärkeästä sisä- ja ulkopoliittisesta tilanteesta sekä siitä, miten eri yhteiskuntapiirit suhtautuvat nykyiseen korporatiiviseen valtiojärjestelmään.

Yhteenvetona näistä keskusteluista mainittakoon seuraavaa:

On aivan ilmeistä, että Salazar, keskittämällä miltei kaiken vallan omiin käsiinsä, pääasiassa seuraa samoja suuntaviivoja kuin muutkin diktaattorit. Tällä haavaa hän toimii, paitsi pääministerinä, myös ulkoasain-, valtiouvarin- ja sotaministerinä. Parlamentti (kansallinen assamblea), jossa ei ole mitään oppositiopuoluetta, hyväksyy yksimielisesti ne harvat lakiehdotukset, jotka hallitus suvaitsee sille jättää. Suurin osa hainssäädäntöä tapahtuu kuitenkin dekreettien muodossa ulkopuolella parlamentin. Kokoontumisvapautta ei ole, vakoamisjärjestelmä on täysin efektiivinen ja verrattain viattomastakin hallitusjärjestelmän arvostelemisesta on tavallisesti seurauksena pitempiaikainen karkoitus siirtomaihin. Säälimätön ennakkosensuuri ei salli sanomalehdistössä minkään-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasianministeriön tiedoituksiin.

laista kritiikkiä hallituksen toiminasta. Lehdet, joista hallitus sitäpaitsi omistaa suurimmat, eivät myöskään sisällä muuta kuin uutisia, lukuunottamatta niitä kirjoituksia, joissa hallitus mainostaa itseään.

Edelläolevasta tilannekuvasta ei kuitenkaan ole ymmärrettävää niin, etteikö Salazarin toiminnalla kuluneen kymmenen vuoden aikana olisi myös suunnattomia pluspuolia. Ei ole nimittäin epäilystäkään siitä, etteikö Portugalin nostaminen siitä sanomattomasta sekä poliittisesta että taloudellisesta kaaoksesta, jossa maa Salazarin tullessa valtaan kiistämättä¹⁾ oli, ole suurimmaksi osaksi hänen ansiotaan.

Mutta joskaan kukaan ei epäile hänen suunnatonta alttiuttaan toimia maansa hyväksi ja hänen puhtaita tarkoituseriään, valitetaan kuitenkin sitä, että hän luonteeltaan on kovin suvaitsematon, suhtautuen epäluuloilla myös lämpiin työtovereihinsa, elleivät he aina anna täydellistä kannatusta kaikille hänen eiesottamuksilleen. Koko hänen aikaisempi kehityksensä suuntasi tiedemiesuralle ja kun hänet yhtäkkiä kutsuttiin Coimbran yliopiston finanssien professorin toimesta hallituksen johtoon, vastasivat hänen teoreettinen kasvatuksensa, kylynsä ja lahjakkuutensa ainoastaan osaksi niitä vaatimuksia, joita pääministeriltä silloisissa olosuhteissa vaadittiin. Mutta Salazar, jonka umpinainen luonne on tunnettu ja joka elämäntavoiltaan on täydellinen askeetti, jatkoi myös diktaattorina samaa eristyneisyyttä, jossa hän aikaisemmin oli elänyt. Hän ei ota vastaan mitään virallisia kutsuja, hän ei anna haastatteluja sanomalehdistöille ja ne tilaisuudet, joissa hän esiintyy julkises-

1) Kuvauvana esimerkkinä silloisista oloista mainittakoon, että vuosina 1910-1926 tapahtui Portugalissa 18 vallankumousta ja 60 hallituksen vaihdosta.

ti ovat erinomaisen heraat. Teisin sanoen, hän on täysin vieras kaikille yrityksille voittaa kansansuosiota, seikka, joka myös selittää sen että vaikkakin hänen persoonansa herättää rajatonta kunnioitusta ja arvonantoa sekä hänen työilleen ja saavutuksilleen annetaan täysi tunnustus, hän ei missään piireissä ole "populääri". Mutta, kuten eräs hänen läheisistä ystäväistään (jos nyt hänen tapaisella henkilöllä voi olla läheisiä ystäviä) äsken sanoi minulle, hän on ehdottomasti vakuutettu siitä, että hänen viittomansa tie on ainoa oikea Portugalin johdattamiseksi mahdollisimman onnellista tulevaisuutta kohti. L'Etat c'est moi näkyy olevan hänen johtotähtensä.

Kuvaavana ilmaisuna hänen diktatorisista eleistään oli viime talvinen konflikti hänen ja ulkoministeri Monteiron välillä, jonka yksityiskohdat eräs tapausta läheltä seurannut henkilö kertoi minulle. Monteiro oli lähettänyt Portugalin edustajalle Lontoossa verrattain sopuisaan sävyyn laaditun neotin koskeva Portugalin osanottoa Espanjan rajojen valvontaan esitettäväksi puuttamattomuuskomitealle. Salazar, joka ennen neotin lähettämistä ei ollut tilaisuudessa tarkastaa sen lopullista sanamuotoa, oli jälkeempäin lausunut Monteirille tyytymättömyytensä sen johdosta. Heidän välillään oli syntynyt vakava välisen selvittely, joka oli päättynyt siten että Monteiro oli kieltäytynyt jättämästä Salazarin vaatimaa erohakemusta. Kun Monteiro kohta sen jälkeen lievästi sairastui käytti Salazar tilannetta hyväkseen selittämällä, ettei Monteiron terveys enää sallinut hänen hoitaa ulkoministerinvirkaa ja nimitytti samanaikaisesti itsensä väliaikaiseksi ulkoministeriksi, mikä "väliaikaisuus" edelleenkin jatkaa. Jonkun aika sen jälkeen ilmoitettiin virallisesti että Monteirille oli sairauden vuoksi myönnetty ero ulkoministerin

virasta. Myöhemmin on hänet nimitetty suurlähettilääksi Lontoon. Kertojani lausui omalla käsityksensä, että Salazarin saattamus puheenalaisen nootin johdosta oli ainoastaan tekosyy sekä että Monteiron syrjäyttäminen itse asiassa johtui siitä että ^{hän} ~~Monteiron~~ oli tullut liian "populääriksi", m.m. omistuneen esiintymisen johdosta kansainliiton viimesykyisessä yleiskokouksessa, jossa hän, ainakin mikäli täällä kerrotaan, oli tullut mairittelevan kansainvälisen huomion kohteeksi, josta täällä oltiin hyvin ylpeitä. Tällaisesta henkilöstä olisi voinut muodostua diktaattorille liian vaarallinen kilpailija, joten hänet oli loitonnettava.

Jos tahtoisi tehdä lyhyen yhteenvedon Salazarin toiminnan saavutuksista kuluneen kymmenen vuoden aikana, voitaisiin ne keskitellä seuraaviin kohtiin:

1) korporatiivisen valtiomuodon luominen, jonka avulla on saatu maahan mallikelpoinen hallinnollinen järjestys ja ulospääsy siitä kaoksesta, joka aikaisemmin vallitsi kaikilla aloilla.

2) budjetin saattaminen tasapainoon ja valtion varojen käyttöä tarkka kontrolli. Etenkin on Salazar menestyksellä taistellut korruptiota vastaan, joka täällä oli muodostunut perinnäistavaksi.

3) maanviljelyksen kehittäminen siinä määrin että maa, joka aikaisemmin tuotti ulkomailta suuret määrät viljaa, nyttemmin on siinä suhteessa omavarainen.

4) sosiaalisen huollon kehittäminen, joskin täällä alalla vielä on paljon tehtävää ennenkuin päästään kehittyneiden maiden tasolle.

5) koululaitoksen täydellinen uudelleen järjestäminen, tarkoituksessa saada poistetuksi täällä aikaisemmin val-

linnut luku- ja kirjoitustaidottomuus.

6) tieverkoston saattaminen loistokuntoon. Kun ottaa huomioon, että Portugalin maantiet aikaisemmin lähinnä muis-tuttivat polkuja, joilla liikennöiminen oli miltei mahdotonta, ymmärtää kuinka paljon työtä ja varoja nykyiset leveät, asfaltti-päällystötiset valtatie ympäri maata ovat kysyneet.

Mutta kaikista parannuksista huolimatta on väestön suuri enemmistö edelleen hyvin köyhä ja sen vuoksi altis kommunistisille opeille, jota seikkaa maaseudulla liikkuvat kommunisti-
tikihoitajat eivät ole käyttämättä hyväkseen. Koskei tšekäläi-sillä kommunisteilla kuitenkin liene mitään kehittyneempää organisatiota, olen saanut sen käsityksen että kommunistiväestöä tarkoituksella liioitellaan, jotta saataisiin kansan suuri enemmistö tukemaan sitä vapaaehtoista puolustustoimintaa, joka Portu-galin legioonan nimellä viime syksynä perustettiin ja joka jo kuluneena lyhyenä toiminta-aikanaan on saanut huomattavan kannatuksen kaikissa yhteiskuntapiireissä.

Kuten tunnettua suhtautuu Salazar niitä suurimmalla myötämielisyydellä Espanjan kansallisiin. Olen aikaisemmissa raporteissani kosketellut niitä syitä, jotka ovat määränneet hänen kantansa, joten en tarvitse niitä tässä yhteydessä toistaa. Kuitenkin on tämä hänen jyrkkä suhtautumisensa eräissä piireissä herättänyt tyytymättömyyttä, ei senvuoksi että Espanjan nykyinen hallitus ainakaan missään porvarillisissa piireissä täällä nauttisi sympatioja, vaan lähinnä sen vuoksi että tulevaisuutta sil-mälläpitäen katsotaan viisaammaksi noudattaa täydellistä puolueettomuutta ainakin niin kauan kunnes todetaan voiton sisällis-sodassa lopullisesti kalliistuvan kansallisten puolelle. Niinkään todetaan, että Salazarin jyrkkä kannanotto Espanjan kysymyksessä

on viilentänyt suhteita Englantiin, seikka, jonka ulkopuolinenkin on voinut todeta. Sitäpaitsi kuulee ilmeisellä tyytymättömyydellä huomautettavan siitä että ne valtavat ruokatavara- ja vaattetusmäärät, jotka tuloksena vapaaehtoisista keräyksistä, joissa keräyksissä hallitus toimii spiritus rector 'ina, viikottain toimitetaan Espanjan rajalle, kipeästi tarvittaisiin kotimaassa.

Suhteet Ranskaan ovat kaikkea muuta kuin hyvät. Joku aika sitten tšekäläinen lehdistö puhuessaan Blumin hallituksesta lausui Blumin vaattivan Ranskan kansan ehdotonta kannatusta sisäpoliittisille hulluuksilleen, kansainvälisille havitteluilleen ja taloudellisille manöövereilleen. Seikka, joka erikoisesti on suuttanut tšekäläisiä viranomaisia on, että Ranska ainakin tähän asti on kieltäytynyt palauttamasta normaalista rautatieyhteyttä Portugalin kanssa ja niinmuodoin, kuten täällä sanotaan, tarkoituksellisesti pitää Portugalia saarrettuna. Kostoksi tästä on myös nyttemmin erälle ranskalaisille toiminimille jo ahnetut konsessiot peruutettu. Ranskan lähettiläs täällä valitti myös äskettäin minulle niistä sanomattomista vaikeuksista, jotka kohtavat häntä toiminnassaan miltei joka askeleella.

Suhteet Saksaan ja Italiaan ovat sitä vastoin erinomaiset. Lehdistössä näkee usein todennäköisesti viralliselta taholta inspiroituja lausuntoja, joissa ylistetään siikäläisiä oloja, ja, mikäli, kerrotaan, lienee paraikaa käynnissä taloudellisia neuvotteluja Saksan ja Portugalin välillä tärkeiden konsessioiden myöntämisestä Saksalle Portugalin siirtomaissa. Myöskin yleisön keskuudessa ovat Saksa ja Italia korkeassa kursissa ja niin lapsellisellaⁿ kuin se kuulustackin näkee hyvin usein rintapieluksissa^{lippu/} yhdistelmän, jossa ovat Saksan, Italian, Portugalin ja monarkistisen Espanjan uurit. Yhdistelmän viimeisessä painoksessa liittyy siihen vielä

Japanin lippu.

Mitä Neuvosto-Venäjään taas tulee, pidetään sitä
täällä kaiken pahan alkuna ja juurena. Ollaan varmasti vakutet-
tuna siitä, että Neuvosto-Venäjä on inspiroinut sekä Espanjan
sisällissodan että kaiken muun maailmassa nykyään esiintyvän
levottomuuden.

Suhteista muihin maihin ei ole erikoisempaa mai-
nittavaa. Portugali suhtautuu niihin välipitämättömyydellä.

Walter M. ...

HALBLEINENPOST

1941

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 20

ASIA: _____

Lisboassa olevan lähetystön raportti n:o 16.

Ministeri Winckelmann

27/9 1937

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Lisboassa syyskuun 27 p:nä 1937.

No. 484/106.

16/172 Sal.	37.
30/9-37	2
5	C20

Ulkoasiainministeriölle

Täten on minulla kunnia myötäliittää kuutena kap-
paleena Lisboan lähetystön raportti No. 16 koskeva
Diplomaattisten suhteiden katkaisemista Portu-
galin ja Tšekkoslovakian välillä.

Asiainhoitaja: *Kuparinen*

Lisboa SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 16.

Lisboa ssa 27 p:nä syys kuuta 1937.

ASIASI. Salainen.

16/172 Pal. 37

30/9-37

52

Asia: Diplomaattisten suhteiden katkaiseminen
Portugalin ja Tsekkoslovakian välillä.

5 C2

Palatessani kesälomaltani totesin, että kuluneen kesän huomattavin ulkopoliittinen tapaus täällä on ollut diplomaattisten suhteiden rikkoutuminen Portugalin ja Tsekkoslovakian välillä. Koska asiata Suomen lehdistössä on ainoastaan sivumennen kosketeltu, lienen syytä lyhyesti selostaa sen eri vaihetta. Selostus perustuu täkäläisessä ulkoministeriössä minulle annettuihin tietoihin ja esitettyihin alkuperäisiin asiakirjoihin.

Siihen nähden että Portugalin armeijan varusteet jo kaksi vuotta sitten vahvistetun suunnitelman mukaisesti oli päätetty uusia, oli Portugalin hallitus, koska maassa ei ole mitään ase-teollisuutta, kääntynyt tärkeimpien täällä alalla toimivien teollisuuslaitosten puoleen, pyytäen tarjouksia suuremmalle konekiväärimäärälle. Tarjousten antajien joukossa oli myös tsekkoslovakilainen toiminimi Sbrojovska, jonka hallitus omistane.

Sittenkun mainitun toiminimen tarjous oli hyväksytty ja neuvottelut hankintasopimuksesta päättyneet, pyysi tehtaan johtaja kirjallista sitoumusta siitä, että konekiväärit oli tarkoitettu Portugalin armeijalle, minkä sitoumuksen sotaministeriön alivaltiosihteeri hallituksen nimessä allekirjoitti.

Tämän jälkeen ilmoitti Portugalin hallitus olevansa valmis allekirjoittamaan itse hankintasopimuksen, ehdolla että

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi _____ ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Tsekkoslovakian hallitus sitä ennen antaisi sitoumuksen siitä, että konekivääreille aikanaan myönnettäisiin ulosvientilupa, ehto, joka mainitunlaatuissa sopimuksissa oli aivan tavallinen, vieläpä välittämätönkin.

Kun asia oli jo näin pitkälle kehittynyt, ilmoitti tehtaan johto Portugalin lähettiläälle Prahassa, että Tsekkoslovakian hallitus jo paria viikkoa aikaisemmin ja hankintasopimusneuvottelujen vielä ollessa alkuasteella oli kieltänyt ulosvientiluvan, mainitun kieltönsä syyksi Portugalin suhtautumisen puuttumattomuuteen Espanjan kysymyksessä.

Tieto herätti suurta hämmästyystä täällä, sitä enemmän koska kysymyksessä oli tsekkoslovakilainen valtionyritys, jonka kanssa oli käyty luottamuksellisia neuvotteluja ja tuli sitä suurempana yllätyksenä kun Tsekkoslovakian hallituksen puolelta ei kiellosta oltu mitään ilmoitettu, yhtäväähän Portugalin lähettiläälle Prahassa kuin Tsekkoslovakian Lisboan- lähettilään välityksellä.

Portugalin Prahan lähettilään tiedustellessa asiata ulkoministeri Kroftalta, vahvisti tämä hallituksensa tehneen ilmoitetunlaatuksen päätöksen, mainitun samalla päätöksen johtuneen niistä velvoituksista, joihin Tsekkoslovakia oli alistunut suhteessaan Lontoon puuttumattomuuskomiteaan ja jotka estivät sekä välittömiä että välillisiä aseleveransseja Espanjan sotiville puolille.

Tämän vastauksen johdosta jätettiin Tsekkoslovakian hallitukselle vastalausenootti, jossa tehostettiin, että Tsekkoslovakian velvoitukset suhteessaan Lontoon komiteaan olivat täysin samat kuin Portugalinkin, joka myös oli allekirjoittanut puuttumattomuussopimuksen, ^{Portugali} sekä että oli lojaalisti täyttänyt ja tulisi vastedeskin täyttämään mainitun sopimuksen velvoitukset. Nootissa lisättiin vielä, että ellei Tsekkoslovakian hallitus muuttaisi kantaansa

aseitten vientikieltoon nähden, tulisi Portugalin tekemään asianomaiset johtopäätökset molempien maiden vastaisiin suhteisiin nähden.

Kun tämä nootti jätettiin ulkoministeri Kroftalle huomautettiin hän, ettei aseiden vientikielto kohdistunut erikoisesti Portugalin, vaan oli se luonteeltaan yleinen, kohdistuen kaikkiin maihin siinä mielessä, ettei mitään vientilupia aseille annettaisi ennen Espanjan sisällissodan päättymistä. Kun lähettiläs tämän johdosta oli tiedustellut päätöksen päivämäärää sekä mihin muihin maihin sitä oli sovellettu, ei hän ollut saanut mitään tyydyttävää vastausta.

Koskei tämäkään selitys tyydyttänyt Portugalin hallitusta, sai lähettiläs toimeksi jättää uuden nootin, jossa lausuttiin:

1) että ellei p. a. aseiden vientikieltoa olisi peruutettu ennen nootissa mainittua päivää, käsittäisi Portugalin hallitus asian niin että kiellosta tultaisiin pitämään kiinni,

2) että vastaavanlaatuisten tapausten välttämiseksi ei Portugalin vastaisissa valtioneuvotteluissa tultaisi kiinnittämään huomiota tsekkoslovakialaisten toiminimien tarjouksiin, sekä

3) että Portugalin hallitus katsoo puuttumattomuussopimuksen velvoittavan sitä olemaan luovuttamatta tai toimittamatta kumpaisellekaan taistelevalle puolelle Espanjassa aseita, jotka on ostettu Portugalin armeijan tarpeisiin tai muuten kuuluvat valtiolle.

Tähän noottiin vastasi Tsekkoslovakian hallitus seuraavasti:

1) kielletään, että lopullinen päätös aseitten vientiluvan kieltämiseen nähden on olemassa, mutta huomautetaan, että

edellytyksensä aseitten maastaviennille on varmuus siitä, ettei aseita luovuteta Espanjaan,

2) molempien hallitusten on neuvoteltava siitä tavasta, jolla tuollainen varmuus on saatavissa,

3) valitetaan Portugalin esiintymistä ja huomautetaan, että edellytyksensä jatkuville neuvotteluille on sen päätöksen kuomoaminen, jolla tsekkoslovakialaiset toiminimet suljetaan pois Portugalin valtiöntilauksista.

Tähän vastattiin Portugalin puolelta, että ne moninaiset perusteettomat, ristiriittaiset ja epätäydelliset perustelut, joilla aseitten vientikieltoa ~~mitä~~ ja epäluuloja maata kohtaan, jonka kanssa väitettiin olevan ystävällisissä suhteissa, oli yritetty puolustaa, loukkasivat Portugalin kansalliskunniaa, minkävuoksi edellytyksiä diplomaattisten suhteiden jatkuvalle ylläpitämiselle ei myöskään ollut. Tämän vuoksi sai Portugalin Prahan lähettiläs määräyksen henkilökuntansa kera kohta siirtyä Wieniin, jossa hän myös on akreditoitu. Tsekkoslovakian täkäläinen lähettiläs, joka vastikään oli tänne saapunut ja joka on akreditoitu myös Espanjassa, palasi takaisin Saint Jean de Luz 'iin, jossa hän on ollut Espanjan sisällissodan puhkeamisesta alkaen.

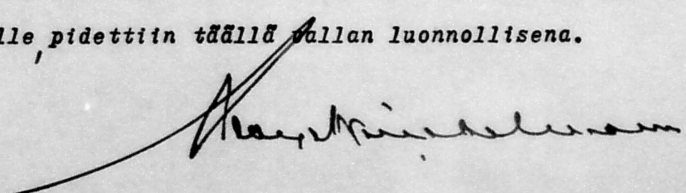
Kuten edelläolevasta havaitaan, on itsessään verrattain ^{asiasta} vähäpätöisestä ~~juttu~~ jauhettu kokoon suurenmoinen juttu. Joskin on todettava, että Tsekkoslovakia on asiassa menetellyt vähemmän rehdisti ja että asia sen puolelta on yleensä hoidettu huonosti, on kuitenkin myönnettävä, että Portugalin tunnettu kunnianarkuus on saanut liian repäisevän muodon sekä että asia suurempaa piddettyvääsyyttä ja ennen kaikkea neuvotteluhalaria osottamalla olisi saatu järjestymään.

Mutta neuvotteluhalu Portugalilta juuri on puuttunutkin. Kuten aikasemmin olen tiedoittanut, näkee täkäläinen mentaliteetti kaikissa vastoinkäymisissä, jotka Portugalia voivat kohdata, Neuvosto-Venäjäjän sormenjäljet. Niin myös tässäkin tapauksessa. Tšekkiläisessä ulkoministeriössä huomautettiin minulle nimenomaan, että täällä hetyⁱ oltiin selvillä siitä, että Tsekkoslovakian menettely johtui ulkopuolisesta painostuksesta sellaiselta taholta, jonka intressissä oli estää Portugalia uusimasta aseistustaan. Olipa tämän asian kanssa miten tahansa, niin objektiivinen tarkkailija tuskin voinee olla yhtymättä seuraavaan Tsekkoslovakian asian johdosta antamaan viralliseen kommunikeraan sisältyvään väitteeseen: "C'est un cas unique dans l'histoire des relations internationales que la non-execution d'un contrat commercial puisse conduire à une rupture unilatéral des relations diplomatiques".

Se seikka, joka täällä ja, kuten väitetään, myös Lontoossa, on saanut tämän asian yhteydessä ehkä suurimman huomion osakseen on, ettei Portugali ole pyytänyt liittolaistaan Englantia valvomaan sen etuja Tsekkoslovakiassa, vaan on uskonut main^{ten} tehtävään Italialle.

Merkittäköön tämäkin tosiseikka lisänä niihin muihin todistuksiin Espanjan kysymyksen aiheuttamasta välien vitlenemisestä Portugalin ja Englannin välillä, joista aikaisemmissa tiedoituksissani olen maininnut.

Että Tsekkoslovakian intressien valvominen täällä uskottiin Ranskalle, pidettiin täällä vallan luonnollisena.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 20

ASIA:

Lisboassa olevan lähetystön raportti n:o 17.

Asiainhoitaja Winckelmann

4/10 1937

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Lisboassa lokakuun 11 p:nä 1937.

No. 502/113.

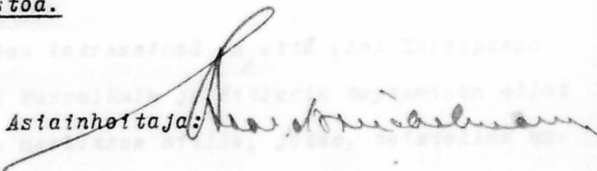
17 172 Sal. 37

15/10 - 37

5 C 20

Ulkoasiainministeriölle

Täten on minulla kunnia myönteiltä kuitena kap-
paleena Lisboan lähetystön raportti No. 17 koskeva
Tapaamista Hitler-Mussolini ja Portugalin sa-
nomalehdistöä.

Asiainhoitaja:

Lisboa SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. SALAINEN. RAPORTTI n:o 17. 17/172 Pal. 37.

Lisboa ssa 11 p:nä loka kuuta 1937. 15/16-37

Asia: Tapaaminen Hitler-Mussolini ja
Portugalin sanomalehdistö.

Joskaan Portugalissa ei ole painovapautta ja yleisen mielipiteen vapaa muodostuminen ja julkituleminen niinmuodoin ei ole mahdollinen, voi silti olla mielenkiintoista luoda silmäys tälläisen lehdistön lausuntoihin otsikkoasian yhteydessä, koska niistä kuvastuu hallituksen ja viranomaisten käsitys nykyoloista ja vastaisesta kehityksestä Euroopassa.

Diario da Noticias, ehkä eniten levinnyt lehti Lisboassa, lausuu m.m. seuraavaa:

"Nille, joiden intressissä on, että olot Euroopassa käyvätkin yhä epävarmemmiksi, on Mussolinin ja Hitlerin tapaaminen ollut vaikeasti sulatettavissa. Se merkitsee niille, jotka taistellen muka demokratian nimessä pyrkivät bolshevisoimaan maailman, karvasta palaa. Toiselta puolen on kaikilla niillä, jotka käsittävät, että Stalinin Venäjällä pyrkii provosoimaan sodan, jonka seurauksena olisi länsimaisen sivistyksen tuhoutuminen, syytä iloita sen johdosta että Saksa ja Italia yhä enemmän lähenevät toisiaan, koska tämän lähenevän tuloksena on rauhan säilyttämistä edistävää vallan tasapaino Euroopassa".

"Saksa, Italia ja Portugali ovat kolme tärkeää esimerkkiä siitä, mitä voidaan saavuttaa maissa, joissa vuorossaan vallassa olevat, yleisen edun kustannuksella omia etuja tavoittelevat

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

puolueet on hävitetty. Sillä välin kun Ranskassa vallitsee poliittinen levottomuus ja sosialinen kurittomuus, joka aika ajoin puhkeaa ~~tekniikka~~ täysin vallankumousluontoisiin tekoihin ja vieläpä Englannissakin uhkaukset vallitsevaa yhteiskuntajärjestystä vastaan tärisyttävät maailman suurinta imperiumia, vallitsee ensinmainituissa maissa täysin rauhalliset olot ja jokainen yksilö täyttää velvollisuutensa siinä vakaumuksessa että hän omalta osaltaan on mukana auttamassa kansan johtajia heidän isänmaan parasta tarkoittavassa työssään».

» Jokainen, joka tyynesti ja objektiivisesti kykenee asioita harkitsemaan, voi kohta todeta, mitä n.k. demokraatisissa maissa nykyään tapahtuu: äärimmilleen kärjistynyt luokkataistelu, tuotannon alituinen väheneminen, elinkustannusten jatkuva nousu, kauppataseen passiivisuus ja rahan arvon, kuten Ranskassa, katastrofinainen aleneminen. Mutta näihin vaarallisiin ilmiöihin eivät demokraattiset johtajat uskalla puuttua, koska he pelkäävät, että heidät siinä tapauksessa leimattaisiin fascisteiksi. Tämän vuoksi heidän on aina puhuttava diktatuurin vaaroista, vaikka he tällöin kulkevat käsi kädessä Neuvostoliiton kanssa, jossa on vallalla diktatuuri, jonka veroista ei historia aikaisemmin tunne»

» Mussolinin käynti Hitlerin luona on ollut omtaan osottamaan, että maailmassa vielä on mahtavia voimia, jotka eivät tule sallimaan bolshevismän dominointia, ja rohkaisemaan niitä, jotka puolustavat länsimaista sivistystä idän demagogiaa vastaan. Ja yksistään tämän tuloksen saavuttamiseksi oli matka tekemisen arvoinen».

»Diario da Manha», hallituksen äänenkannattaja, lausuu seuraavaa:

»Mussolinin vierailu Hitlerin luona on luonnollisesti ollut erilaatuisten tulkintojen kohteena. Vasemmistolehdistö

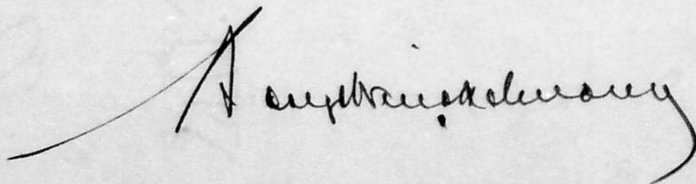
on kiukuissaan ja osottaa pahaa tuulta, koska se tuntee itsensä desorientoiduksi. Selviönä voidaan myös pitää, että tapaaminen oli epämiellyttävä sovjettdiplomatialle ja että se niinikään loukka- si tunteellista demokraattista diplomatiaa muuallakin.»

» Todellisuus on kuitenkin siinä, että vierailu osotti täydellisen saksalais-italialaisen yhteisymmärryksen. Italialais-saksalainen blokki esiintyy nyt kansainvälisellä poliittisella näyttämöllä vankkana yhteenliittymänä Geneven henkeä (espírito), kommunistista vaaraa ja kansanrintamia vastaan.»

» Olisti mielestöntä olla tunnustamatta tämän uuden poliittisen konstellation merkitystä. Sen vaikutus Euroopan poliittiseen elämään tulee olemaan hyvin huomattava.»

» Rooman Berliinin solidarisuuden päämääränä on tasa-painon saavuttaminen Euroopan rauhan stabilisoimiseksi työskentelevien voimien välillä ja siten luoda edellytyksiä kansainvälisen poliittisen ilmapiirin rauhoittumiselle. Kaikkien hyvien voimien olisi oltava yhteistyössä, jotta niiden toiminta, jotka työskentelevät Espanjan kansalaissodan laajentamiseksi maailmansodaksi, tulisi ehkäistyksi. Tällöin he myös samalla puolustaisivat länsimaista sivistystä venäläistä barbariaa vastaan.»

Edelliselostetut lehtilausunnot eivät kaipaa kommentaareja.

A handwritten signature in dark ink, appearing to be a name like 'A. S. ...' followed by a long, sweeping flourish.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 20

ASIA:

Lisboassa olevan lähetystön raportti n:o 18.

Asiainhoitaja Winckelmann

21/10 1937

SUOMEN LÄHETYSTÖ

No. 514/115.

Lisboassa lokakuun 21 p:nä 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
18/172 Pal. 1937		
25/10-37	9	
LAGIO		
5	C20	

U lkoasiainministeriölle

Täten on minulla kunnia myötälittää kuutena kappaleena Lisboan lähetystön raportti No. 18 koskeva:

"Vapaaehtoisten" kotiuttamista Espanjasta".

Asiainhoitaja:

[Handwritten signature]

Lisboa SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. SALAINEN.
RAPORTTI n:o 18.

Lisboa ssa 21 p:nä loka kuuta 19 37.

Asia: "Vapaaehtoisten" kotiutta-
minen Espanjasta.

ULKOASIAIN
18/172 Sal. 37.
25/10-37
SASTO
5 C20

Koska otsikkokysymys, joka tosin jo Espanjan sisällissodan puhkeamisesta lähtien on ollut vireillä ja jonka käytännölliseen toteuttamiseen nähden suuria epäilyjä edelleenkin on olemassa, kaikesta huolimatta lähtävikoina joutunee ainakin jonkinlaisen, positiivisen tai negatiivisen ratkaisun kohteeksi Lontoon puuttumattomuuskomiteassa, lienee mielenkiintoista tarkata, mitä asian ratkaisu positiiviseen suuntaan merkitsisi taisteleville puolille Espanjassa.

Tätä arvosteltaessa herää tietysti kysymys vapaaehtoisten lukumäärästä kumpaisenkin taistelevan puolen armeijassa.

Mitä ensiksi tulee kansallisten joukoissa taisteleviin italialaisiin, joiden lukumäärä on valtavasti suurempi kuin muiden ulkomaalaisten, on Ministeri Gripenberg raportissaan No. 30 tiedoittanut erään Englannin hallituksen jäsenen hänelle kertoneen olevan jokseenkin varmaa, että heidän lukumääränsä tällä hetkellä olisi korkeintaan 30.000 miestä, sekä ettei italialaisia vapaaehtoisia olisi lähetetty Espanjaan sen jälkeen kuin puuttumattomuussopimukseen liittyneet vallat olivat sitoutuneet olemaan sitä tekemättä. Viimemainittuun väitteeseen nähden ollaan täällä yhtä mieltä, mutta mitä italialaisten lukumäärään tulee, arvellaan sen olevan huomattavasti suuremman. Tätä käsitystä tukee myös Italian

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

virallisen tietotoimiston Agencia Stefanin äsken julkaisema tiedonanto, jossa täällä hetkellä Espanjassa olevien italialaisten vapaaehtoisten lukumäärä ilmoitetaan 40.000 mieheksi. Ethän nimittäin voi kuvitellakaan, että Italia ilmoittaisi lukumäärää tosiloja korkeammaksi. Mutta tärkäläisen käsityksen mukaan ei viitemainittukaan määrää vastaisi todellisuutta.

Eräs Cadizissa asuva ulkomaalainen, joka joko hallituksensa toimeksiannosta tai muuten, se jääköön sanomatta, on seurannut italialaisten joukkojen saapumista Espanjaan, on minulle luottamuksellisesti kertonut, että tammikuun 5 päivään mennessä, jolloin italialais-englantilainen gentlemansopimus allekirjoitettiin, oli Cadizissa noussut maihin ainakin 90.000 italialaista. Jos näistä sen jälkeen on, kuten väitetään, poistettu luettelosta kaatuneina, haavoittuneina, kadonneina ja sairaina yhteensä 25.000 miestä, luku, joka tuntuu verrattain korkealta, olisi italialaisia sotilaita edelleen Espanjassa noin 65.000 miestä. Tätä lukua pidetään täällä minimimääränä.

Mitä sitten kansallisten joukoissa taisteleviin marokkolaisiin tulee, joiden lukumäärä myös lienee varsin huomattava, ollaan täällä sitä mieltä, ettei vastaisuudessa mahdollisesti tapahtuvassa kotiuttamisessa tulla suostumaan Valencian hallituksen vaatimukseen heidän julistamisestaan ulkomaalaisiksi. Sellaisesta menettelystä voisi nimittäin, niin arvellaan tärkäläisissä diplomaattipiireissä, vastaisuudessa muodostua arveluttava ennakkotapaus, etenkin Ranskan Pohjois Afrikan mustiin joukoihin nähden.

Mitä lopuksi tulee muihin Francon armeijassa taisteleviin ulkomaalaisiin, seuraavat järjestyksessä saksalaiset, joiden lukumäärä nykyään nousee korkeintaan 6.000:n. Nämä ovat enimmältä osaltaan spetsiaaliväkeä, kuten tykistöupseereja, lentä-

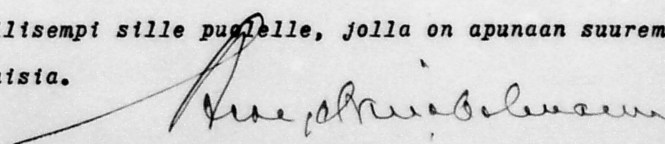
jiä, tankkimiehistöä, sapöörejä, kenttäpuhelin- ja radiouäkeä, instruktöörejä y.m..

Muut kansallisten riveissä taistelevat ulkomaalaiset eivät ansainne mainitsemista koska niiden lukumäärä on aivan mitätön.

Loppupäätelmänä edelläolevasta olisi siis, että kansallisten joukoissa taistelevien vapaaehtoisten ulkomaalaisten lukumäärä tällä nykyä olisi ainakin 70.000 miestä.

Mitä sitten tulee Valencian hallituksen riveissä taisteleviin ulkomaalaisiin, on heidät, kuten tunnettua, koottu kolmeen kansainväliseen prikaatiin. Näitä prikaateja, joiden miesluku alkuaan lienee ollut yhteensä 45.000, on kuitenkin käytetty aina siellä, missä taistelut ovat riehuneet kuumimmillaan, joten niiden tappiot lasketaan vähintään 15.000 mieheksi. Näiden prikaatien kokoonpanosta muodostanevat ranskalaiset suurimman osan, noin 60 %, ~~muut~~ venäläisten seurattessa muutamalla tuhannella miehellä ja muiden kansallisuuksien muodostaessa loput. Kuten saksalaiset, ovat venäläisetkin spesiaaliuäkeä, jotapaitsi suuri määrä heitä toiminee rintaman takana, etenkin Barcelonassa, agitaattoreina ja jos jonkinlaisen propagandan harjoittajina.

Olettamusta, että Francon joukoissa taistelevien ulkomaalaisten lukumäärä olisi suurempi kuin hallituksen joukoissa taistelevien, tukee myös Grandin puuttumattomuuskomitean alikomissionissa tekemä vastaehdotus Corbinin ehdotukselle, jossa puollettiin suhteellista kotiuttamista, ^{yhtä/} että suuri "kiintiö" kumpaiseltakin puolelta kotiutettaisiin. Viimemainittu menettely olisi tietysti edullisempi sille puolelle, jolla on apunaan suurempi määrä ulkomaalaisia.

P.S. Tämän raportin ollessa jo valmiina, tapaisin ei-

len Italian lähettilään päivällisillä erään Francon tärkeästä diplomaattisista edustajista, joka keskustelun sivutessa italia-
laisten vapaaehtoisten nykylukumäärää Espanjassa, mainitsi sen
jonkun verran alittavan 50.000. Tämäkin tieto viittaa siihen, et-
tä edelläesitetyn arvioinnin pitäisi suurin piirtein pitää paik-
kansa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 20

ASIA:

Lisboassa olevan lähetystön raportti n:o 19.

Asiainhoitaja Winckelmann

12/11 1937.

Lisboassa 13 p:nä marraskuuta 1937.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 531/123/37.

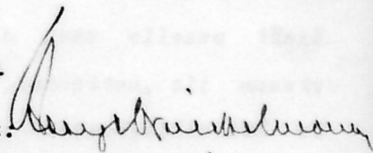
ASIAI-	
20/122 Sal.	37
19/11-37	10
5	Clö

U l k o a s t a i n m i n i s t e r i ö l l e .

Täten on minulla kunnia myönteiltä
tä kuutena kappaleena Lisboan-lähetystön
raportti n:o 19

Espanjan tapahtumat.

Astainhoittaja.

Lisboa

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 19.

Lisboa ssa 13 p:nä marras kuuta 19 37.

Asia: Espanjan tapahtumat.

20 / 122 Sal. S - 37
19/11 - 37
5 C20

Espanjan pohjoisrintaman luhistuminen, jonka lop-
pundäytös tapahtui odotettua nopeammin, johtui lähinnä siitä, et-
tei hallituksen joukoilla ollut käytettävissä riittävästi lento-
koneita eikä raskasta tykistöä, vastapuolen taas ollessa tässä
suhteessa erinomaisesti varustettu. Kuten tunnettua, oli maasto
hyvin suotuisa puolustukselle ja Asturian kaivostyöläisiltä ei
myöskään puuttanut henkilökohtaista rohkeutta, seikka, josta Es-
panjan historiassa viime vuosiltakin (kapina 1934) on riittävästi
todistuksia.

Pohjoisten maakuntien lopullinen valtaaminen ei
ollut ainoastaan moraalinen voitto, vaan myös tärkeä sotilaalli-
nen saavutus. Tämän kautta lakkasi uhka kansallisten armeijain
selkäpuolelta, jotapaitsi pohjoisesta vapautui noin 100.000 mies -
tä muille rintamille. Myös laivasto, josta huomattava osa oli
sijoitettu pohjoisrannikolle, voidaan nyt kokonaisuudessaan käyt-
tää itärintamon saartamiseen. Tätä varten on Balearien saarille
järjestetty laivastotukikohta, josta rannikon saartoa Almeriasta
Ranskan rajalle saakka johdetaan.

Viimeisten voittojen jälkeen on kansallisten hal-

JAKELUOHJE: tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

lussa nyttemmin 26 maakuntaa kokonaisuudessaan, joiden asujaimis -
to nousee 14 1/2 miljoonaan, väkiluvun hallituksen hallussa vielä
olevilla alueilla ^wno^ustessa noin 9 milj. Niinkään ovat Espanjan
tärkeimmät luonnonrikkaudet nyttemmin kansallisten hallussa. Astu -
rian ja Bilbaon rautakatuokset, Santanderin malmisulattimot sekä en -
nestään jo hallituksen käsissä olevat Huelvan kuparikatuokset ja
Andalusian kaivoskeskus ovat suuressa määrin omiaan helpottamaan
sodankäyntiä. Samoin on laita Trubian y.m. Pohjois-Espanjan aseteh -
taiden siirtymisen kansallisten haltuun. Kun sitäpaitsi Tolosan
tärkeä teollisuuskeskus nyttemmin on kansallisten käsissä sekä Poh -
jois-Espanjan viimeisetkin satamat Musel ja Santander vapautuneet,
, on Espanjan pohjoisrannikko nyt normaaleissa suhteissa ulkoma -
hin. Lukuunottamatta Valencian maakuntaa appelsiinitarhoineen ovat
Espanjan kaikki viljavimmat seudut kansallisten hallussa ja siel -
töpäin saapuneet henkilöt väittävät elintarpeita olevan yltäkyl -
läisesti. Myös kumpatsenkin puolen rahan arvo kuugstaa nykytilan -
netta. Kun Espanjan hallituksen peseta tätä nykyään maksaa 50 a
60 centimeä, on Francon pesetasta maksettava 1 frangi 50 cen -
timeä.

Millä seuduin sotilaalliset toimenpiteet tämän jäl -
keen pääasiallisesti tulevat kehittymään on tietysti mahdotonta
sanoa, mutta tärkeitä asiantuntijat väittävät Francon joukkojen
valtavan enemmistön olevan konsentroitui Aragontian maakuntaan sii -
hen kolmioon, jonka muodostavat Teruelin, Siguenzan ja Zaragossan
kaupungit. Täältä voi jatkuva sotilallinen toiminta kehittyä kol -
meen suuntaan, joko koilliseen, tarkoituksessa katkaista yhteydet
Ranskaan, lounaiseen, tarkoituksessa katkaista yhteys Madridin ja

ja Valenciadan välillä, taikka itään, tarkoituksessa edetä rannikolle saakka. Niin houkuttelevaa kuin kansallisille olisikin ensinmainittu vaihtoehto, koska Ranskasta rajan ollessa vitrallesti suljettunakin virtaa suunnattomat määrät sota- ja elintarpeita hallituksen joukoille, joka apu luonnollisesta yhä lisäntyisi, jos alituisesti toistuva uhka rajan avaamisesta pantaisiin täytännöön, lienee sotatoimien suuntaaminen sinnepäin vähemmän luultavaa niiden, tavattomien vaikeuksien vuoksi, joita maasto hyökkääjille tarjoaa.

Sotatoimien suuntaaminen taas itään ja pääseminen rannikolle saakka olisi tietysti suuri saavutus, koska ^{leikat} leikattaisiin hallituksen joukkojen hallussa vielä oleva alue kahtia, jolloin Valenciadan puoleinen osa todennäköisesti jäisi yhtä huonon huolenpidon alaiseksi avunsaantiin nähden kuin Asturiakin. Mutta tällainen sotilaallinen operatio lienee hyvin vaarallinen, koska Teruelista rannikolle johtaa ainoastaan yksi käyttökelpoinen tie, joten kiertoliike puolustajien puolelta voisi käydä hyökkääjille kohtalokkaaksi.

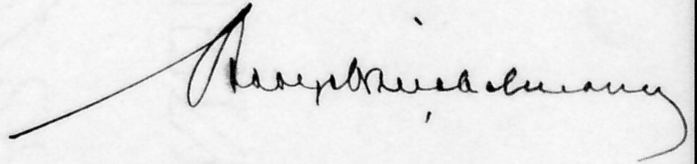
Kolmas vaihtoehto taas eli Valenciadan ja Madridin yhteyksien katkaiseminen ei myöskään ole mikään helppo tehtävä, siitä on kansallisilla jo katkerta kokemuksia Guadalajaran verisistä tappioista, joissa useampia rykmenttejä tuhoutui.

Eräs korkeampi portugalilainen upseeri arveli, että Franco mahdollisesti tulisi noudattamaan marsalka Fochin menettelytapaa vuodelta 1918, nimittäin ryhtyä yhtäaikaiseen hyökkäykseen kaikilla rintamilla ja puhkaista rintama siinä, missä vastustus osoittautuisi helkoimmaksi.

On kuitenkin myös niitä, jotka arvelevat, ettei lähimpien kuukausien aikana tulisi tapahtumaan mitään tärkeimpiä sotatoimia, vaan että kansalliset, välttääkseen talvisodan Aragonian vuoristossa tuottamia sanomattomia vaikeuksia, tyytyisivät järjestämään itärannikon saarron niin tehokkaaksi kuin mahdollista, ja siten, näännyttämällä nälkään siviiliväestön, koettaisivat saada aikaan rintamantakaisia epäjärjestyksiä, toivossa, että niiden vaikutukset ulottuisivat myös rintamalle. Elinstarvepula Madridissa lieneekin jo nyt aivan hirvittävä, ja Valenciassa konsulaatista saamani lokakuun lopussa päivätysssä kirjeessä kerrotaan, ettei sielläkään enää ole saatavissa lihaa, mutta että myös kalan, munien ja perunain saanti on aivan sattuman varassa elintarpeiden hintojen jatkuvasti noustessa.

Kuten tunnettua suostui Portugali keuhdilla siihen, että englantilainen sotilasvaltuuskunta, jonka jäsenet olivat mahdollisesti kiinnitetyt Englannin täkäläiseen suurilähetystöön, saisi paikan päällä kontrolloida, että Portugalin ja Espanjan rajan sulkeminen oli efektiivinen. Tämä kontrollioikeus peruutettiin sitten väliaikaisesti viime kesänä merivalvonnan yhteydessä syntyneiden vaikeuksien vuoksi. Koska kontrollioikeuden uusiminen edelleen on päiväjärjestyksessä ja riippuu Englannin puuttumattomuuskomiteassa esittämän ohjelman mahdollisesta toteuttamisesta, oleskelee mainitun sotilasvaltuuskunnan päällikkö, eversti Mac Donald edelleenkin täällä. Olin tuonnottain tilaisuudessa keskustelemassa hänen kanssaan Espanjan tapahtumista. Englantilaisille ominaisella pidättyvällisyydellä hän puhui hyvin varovasti, mutta lausui kuitenkin käsityksensä, ettei Francon lopullista voittoa voisi odottaa ennen keuhdttä, mahdollisesti siirtyisi sodan päättymisen syksyyn saakka. Tällöin hän kuitenkin painosti

sitä seikkaa, että hän perusti lausuntonsa yksinomaan käsityk -
seensä sotilaallisten operatioiden kulusta, mutta lisäksi, että se -
dan päättymiseen voisivat tehokkaasti vaikuttaa muutkin seikat,
kuten elintarvepula, ulkopuolinen, tähänastista aktiivisempi, puut -
tuminen sekä rintamantakaiset epäjärjestykset, joiden vaikutuksesta
sota voisi päättyä melkoista aikaisemminkin.

A handwritten signature in cursive script, likely belonging to a military or political figure, positioned at the end of the typed text.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 20

ASIA: _____

Lisboassa olevan lähetystön raportti n:o 20.

Ministeri Winckelmann

4/12 1937.

Lisboassa 2 p:nä joulukuuta 1937.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 559/134/37.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

21/12/37 Sal. 37.

9/12-37

59

KLASSI

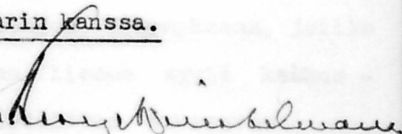
5 C20

U l k o a s i a i n m i n i s t e r i ö l l e .

Täten on minulla kunnia myötä -
liittää kuutena kappaleena Lisboan-lähe-
tystön raportti n:o 20

Keskustelu Salazarin kanssa.

Asiainhoitaja

Lisboa SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 20.

Lisboa ssa 2 p:nä joulukuuta 1937.

Asia: Keskustelu Salazarin kanssa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
21/123 tal 37
9/12-37
5 C90

Olin äskettäin tilaisuudessa tapaamaan pää- ja ulkoministeri Salazarin, jolloin keskustelumme lähinnä kohdistui Espanjan sisällissotaan.

Sen lisäksi mitä aikaisemmissä tiedoituksissani olen maininnut Portugalin suhtautumisesta Espanjan kysymykseen, joille tiedoilleni nyt sain täyden vahvistuksen, lienee syytä keskustelun kohteena olevista kysymyksistä tiedoittaa seuraavaa:

Tohtori Salazar huomautti, että seurauksena Francon viimeisistä sotilallisista saavutuksista 2/3 Espanjan manteretta nyttemmin oli hänen hallussaan sekä sitäpaitsi saariryhmät ynnä alus- ja suojelusmaat melkein kokonaisuudessaan. Kun ottaa huomioon, että miltei kaikki Espanjan luonnonrikkaudet sijaitsevat Francon kontrolloimalla alueella, ei Salazar katsonut olevan mitään epäilyjä siitä, etteikö sisällissota päättyisi kansallisten voitolla. Hän piti kuitenkin luultavana, ettei sota päättyisi läheisimmässä tulevaisuudessa, arvelleen omasta puolestaan, että Franco tulisi noudattamaan hyvin varovaista taktiikkaa ja tuskin talvikuukausina ryhtymään mihinkään tärkeämpään, voimia kysyvään offensiiviin. Näin ollen seataisiin todennäköi-

JAKELUOHJE:

tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sesti odottaa ainakin kesään saakka, ennenkuin sisällissota olisi likvidoitu. Salazar lisäsi, että enemmän tai vähemmän laskemattomat seikat, kuten elintarvepula ja sisäiset eripuraisuudet hallituksen kontrolloimilla alueilla, voisivat tietysti aikaansaada rintaman luhistumisen jo ennen kuin Francon suunnitelmalliset sotilaalliset operatiot tekisivät lopun sisällissodasta. Tämä lausunto on täydessä sopusoinnussa sen käsityksen kanssa, jonka Portugalin-Espanjan rajan sulkemista valvovan englantilaisen sotilasvaltuuskunnan päällikkö, eversti Mac Donald minulle lausui ja josta keskustelusta olen viime raportissani tiedoittanut.

Ranskan espanjanpolitiikasta käytti Salazar verrattain jyrkkää kieltä. Mikäli hänellä oli tiedossaan, jatkui edelleen häikäilemätön aseiden ja vapaaehtoisten kuljetus hallituksen joukoille Ranskan rajan ylitse. Koska tämä apu kuitenkin oli riittämätön ollakseen efektiivinen, voisi se ajan mittaan yksinomaan vahingoittaa Ranskan intressejä. Hän sanoi olevansa vakuutettu siitä, että Quai d'Orsaylla oltiin samaa mieltä, mutta että Ranskan menettelyn määräisivät sisäpoliittiset näkökohdat, joihin vastuunalainen ulkoasiainjohto ei tahtonut puuttua.

Puheen siirtyessä Englannin Francon alueelle nimittämiin asiamiehiin (agentteihin), mainitsi Salazar, että voimaansaatu uusi järjestely oli ainoa järkevä ja käytännöllinen menettelytapa brittiläisten intressien valvomiseksi kansallisessa Espanjassa. Toimenpide oli lähinnä katsottava vakiintuneen muodon antamiseksi sille tosiasiallises-

le epäviralliselle kosketukselle, joka jo pitemmän ajan ku-
luessa oli vallinnut Englannin ja Francon välillä. Tieduste-
luuni, tulisiko Portugalin suhtautumisessa Francoon lähitule-
vaisuudessa tapahtumaan joitakin muutoksia, vastasi Salazar,
että kysymys Francon hallituksen tunnustamisesta de jure
ei nykyhetkellä ollut aktuaalinen.

x x
x

Kun lehdissä on näkynyt uutisia siitä, että Ranskan,
Espanjaan nimittämä uusi suurlähettiläs tulisi vakinaisesti
asumaan Barcelonassa, tiedustelin tämän uutisen todenperäisyyt-
tä Ranskan tšekäläiseltä lähettiläältä, joka omasta puolestaan
oli sitä mieltä, että suurlähettiläs jäisi Barcelonaan ai-
noastaan niin kauaksi kuin installoimiseen liittyvät muodol-
lisuudet olisi saatu loppuun suoritetuiksi, minkä jälkeen
hän siirtyisi asumaan rajan toiselle puolen, kuten edeltä-
jänsäkin oli tehnyt, käyden Barcelonassa ainoastaan mikäli
hänen virkatehtävänsä sellaisia käyntejä vaativat. Hän tehos-
ti kyllä, että tämä oli hänen henkilökohtainen käsityksensä
sekä ettei hän varmuudella voinut mitään sanoa.

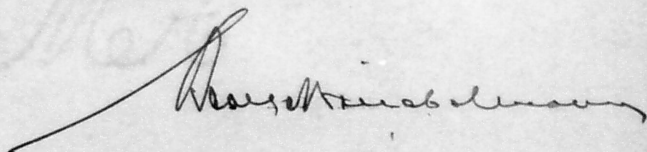
Tavatessani tuonnottain Italian tšekäläisen lähetti-
lään, kertoi hän suurella innostuksella Espanjan kansallisten
lentovoimien suurenmoisista saavutuksista. Kun hän innostuk-
sessaan puhui "meikäläisistä lentokoneista", hän yht'äkkiä kes-
ken lausetta säpsähti ja hymyillen lisäsi "minä puhun mei-

käläisistä lentovoimista Espanjassa, mutta eihän se kenelle -
kään ole mikään salaisuus, että niitä tosiasiallisesti siel-
lä on".

x x

x

Ensi helmikuussa saapuu tänne erinomaisen edustava
englantilainen sotilasvaltuuskunta, jonka tehtävänä lienee Por-
tugalin puolustusvalmiuden tutkiminen ja muotojen löytäminen
Portugalin ja Englannin puolustusvoimien yhteistoiminnalle tu-
levaisuutta silmälläpitäen. Tämäkin tosiseikka on omiaan osoit-
tamaan vääräksi ne, lähinnä Ranskassa, levitettyt huhut, että
Salazar kulkisi Mussolinin ja Hitlerin venavedessä. Eräissä
âsken pitämässään puheessa Salazar lausuikin sattuvasti, että
Portugalin ja Englannin historiallinen allianssi muodosti Por-
tugalin ulkopolitiikan kulmakiven, mutta ettei se silti muo-
dostanut Portugalin koko ulkopolitiikkaa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 20

ASIA: _____

Lisboassa olevan lähetystön raportti n:o 21.

Asiainhoitaja Winckelman

18/12. 1952

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 587/146/37.

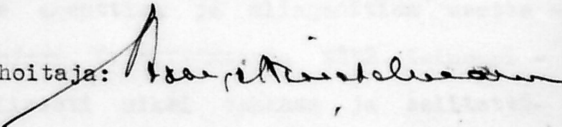
Lisboassa 18 p:nä joulukuuta 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
22	173 Pal.	57
27/12.37		
5	C20	

Ulkoasiainministeriölle.

Minulla on täten kunnia lähettää
Ministeriölle kuutena kappaleena Lisboan-
lähetystön raportti n:o 21
Suhtautuminen Espanjan kansallisiin.

Asiainhoitaja:

Lisboa SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 21.

Lisboa ssa 18 p:nä joulu kuuta 19 37.

ULKOASIAINMINISTERIÖN

22 173 Pal. 10 37.

Asia: Suhtautuminen Espanjan

27/12.37

9

Lit.

kansallisiin.

UASIO

ASIA

5

C90

Sitä mukaa kun tapahtumain kulku viittaa kansallisten voittoon Espanjan sisällissodassa, sitä mukaa ovat myös eri maat katsoneet intressiensä, lähinnä kaupallisten, vaativan jonkunlaista tarkistusta tähänastisessa suhtautumisessaan Ranskan hallitukseen.

Tämänlaatuisista tapauksista lienee huomattavin Englannin äskeinen toimenpide agenttien ja aliagenttien asettamisesta kansalliseen Espanjaan. Kutsuttakoonpa tätä toimenpidettä kansainvälisoikeudellisesti miksi tahansa ja selitettäköönpä myös, ettei se sisällä minkäänlaista tunnustusta, koska mainituilla agenteilla ei ole mitään diplomaattista asemaa, ei voitane kuitenkaan kiistää, etteikö kysymyksessä olisi epäsuora de facto tunnustaminen, siksi monia privilegioita, jotka yksinomaan liittyvät diplomaattiseen toimintaan, mainitut agentit, kuten asiassa käydystä noottienvaihdosta ilmenee, kaikesta huolimatta nauttivat.

Ettei asiaa katsota niin viattomaksi kuin miksi se Englannin virallisissa piireissä tahdotaan leimata, käy jo ilmi siitä nootista, jonka Barcelonan hallitus asian johdosta jätti Foreign Office'lle ja jossa muun muassa sanotaan:

JAKELUOHJE: tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

"Le Gouvernement espagnol envisage cette note du Gouvernement anglais avec un profond déplaisir, étant donné que, quelles que soient les limites et les restrictions imposées à son application, elle implique l'abandon de la politique d'abstention de toutes relations officielles avec des individus revoltés contre un gouvernement légalement constitué". Ettâ Barcelonan hallituksella on aihetta esittämiinsâ huoliin, sitä tuskin voitanees kieltää.

Mutta edellämainittu askel Englannin puolelta sisältää toisenkin vaaran Barcelonan hallitukselle, nimittäin sen, että se voi muodostua esimerkiksi mulllekin maille. Näin onkin jo tapahtunut, joskin eri muodoissa.

Mitä Portugaliin tulee, julkaisi tšekäläinen ulkoasiainministeriö muutamia päiviä sitten virallisen kommuniquean, jossa sanotaan, että Portugalin hallitus, tarkoituksessa tehdä nykyisen edustuksensa Francon hallituksen luona (Portugalilla on tähän asti ollut virallinen kaupallinen edustaja Burgosissa) efektiivisemmäksi ja enemmän sopusuhteiseksi niiden tärkeiden intressien ja ystävällisten suhteiden kanssa, jotka vallitsevat naapurikansojen välillä, oli, yhteisymmärryksessä kenraali Francon kanssa, nimittänyt erikoisagentin (un agente especial), joka poliittisluontoisessa tehtävässään voisi edelleen kehittää molempien maiden ystävällisiä suhteita. Tähän tehtävään nimitettiin samalla nykyinen kaupaministeri Pedro Pereira, joka samalla vapautettiin hallituksen jäsenyydestä. Tohtori Pereira on ollut hyvin aktiivinen tšekäläistä korporatiivista järjestelmää luotaessa, ja pidetään häntä täällä yhtenä nuoremman polven lahjakkaimmista poli-

tikoista. Kun tuonnottain tapasin ulkoasiainministeriön pääsihteerin, ambassadööri Sampayon, mainitsi hän tiedusteluuni, että tohtori Pereiran tehtävä on tysin poliittisluontoinen sekä että kaupalliset suhteet Francoon ovat jatkuneet ja jatkuvat häiriintymättä voimassaolevien sopimusten ja toimivan konsuli-verkoston avulla, joten niiden kehittämistä varten p.o. nimistystä ei olisi tarvittu. Että de jure tunnustuksen sijasta keksittiin tällainen muoto lähempien suhteiden solmimiseksi Francon hallituksen kanssa, lienee johtunut siitä, ettei jatkuvasti parantuneita suhteita Englantiin tahdottu häiritä.

Mutta myös muuallekin kuin Portugalissa on suhteiden tarkistamista Francon hallitukseen tapahtunut. Sekä Itävallan että Unkarin hallitukset ovat äskeississä julkilausumissaan selittäneet ylläpitävänsä Francon hallitukseen de facto suhteita Espanjan Wienissä ja Budapestissä edelleen olevien aikaisempien diplomaattisten edustajien välityksellä.

Sveitsillä on jo pitemmän aikaa ollut kansallisessa Espanjassa epävirallinen kaupallinen edustaja ja niinkään hyväksynyt Berniin Francon vastaavanlaatuisen edustajan. Nyttemmin on Sveitsin ulkomaankaupan laajentamiseksi toimiva komissioni (tosin yksityinen laitos) tehnyt clearing- ja kompensatiosopimuksen Burgoksen ulkomaankaupakomissionin kanssa.

Mikäli Hollannin ministeri minulle kertoi on Madridin lähetystön entinen neuvos nyttemmin sijoittunut San Sebastianiin yleisagentin (agent général) ominaisuudessa. Espanjan Haagin lähetystön entinen sihteeri toimii edelleen Haagissa epävirallisena edustajana ja kohdellaan häntä ulkoasiainministeriössä, kuten ministeri hymyillen lisäsi, erittäin hyvin.

Norjalaisilla laivayhtymillä on jo pitemmän aikaa ollut epävirallinen edustajansa Burgoksessa ja mikäli Norjan tåkäläinen lähettiläs on minulle kertonut, ovat norjalaiset liikemiehet tehneet esityksen Norjan hallitukselle epävirallisen edustajan lähettämistä kansalliseen Espanjaan valvomaan norjalaisia kaupallisia intressejä. Näissä pyrkimyksissään he, lähettilään arvelun mukaan, myös todennäköisesti tulevat onnistumaan.

Ruotsin tåkäläinen asiantuntija vapaaherra Rappe on minulle tysin luottamuksellisesti maininnut odottavansa lähiaikoina määrystä Tukholmasta lähteä Salamancaan tutkimaan mahdollisuuksia kauppasuhteiden solmimiseksi kansallisen Espanjan kanssa. Missä ominaisuudessa hänen, joka on aktiividiplomaatti, on lähdettävä sinne, ei hänellä vielä ollut tietoa.

Mikäli Puolan tåkäläinen lähettiläs on minulle kertonut, käydään paraikaa Salamancassa neuvotteluja kauppasuhteiden järjestämisestä Puolan ja kansallisen Espanjan välillä. Samanlaatuisia neuvotteluja käydään myös Jugoslavian kanssa.

Edelläoleva selostus on laadittu silmälläpitien sitä, että kilpailu Espanjan markkinoilla sisällissodan päätyttyä tulee muodostumaan erinomaisen kireäksi, sekä että Espanjan markkinat eivät suinkaan vähimmin tarvitse niitä tuotteita, joita Suomesta voitaisiin sinne toimittaa.

Asiantuntija:

